

PLATO SYMPOSIUM

AANTEKENINGEN 215A4–222B7

Adriaan Rademaker / Universiteit Leiden

Feest bij de tragediedichter Agathon. Deze heeft zijn eerste overwinning gehaald in de competitie (ἀγών) bij de Dionysia. Daags na de officiële feestelijkheden is er diner met ‘borrel’ (symposion) bij de dichter thuis. De feestgangers hebben echter in meerderheid een kater van de dag ervoor; daarom spreken zij af dat men vandaag van de gebruikelijke regels van het symposion af zal wijken. In de eerste plaats hoeft men niet mee te drinken met de groep, maar is men vrij om zo veel of weinig te drinken als men belieft. Daarnaast zal men in plaats van met zang en dans zich vanavond vermaken met praten: om beurten moeten de gasten een lofrede op Eros houden. Achtereenvolgens spreken Phaidros, die onder andere de opofferingsgezindheid van minnars prijst, Pausanias, die het verschil tussen ‘platte’ en ‘meer verheven’ vormen van liefde introduceert, de arts Eryximachos, die ‘liefde’ als een natuurwetenschappelijk fenomeen van ‘harmonie’ beschrijft, de komediedichter Aristophanes, die in een beroemde quasi-mythologische speech de liefde beschrijft als een zoektocht naar je ‘wederhelft’, Agathon, die een retorische lofrede op de bijzondere kwaliteiten van Erôs houdt, en Sokrates, die vertelt hoe hij van de priesteres Diotima heeft geleerd dat ἔρως zelf niet die kwaliteiten bezit maar juist een ‘gemis’ is: het verlangen naar schoonheid dat de mens uiteindelijk zelfs tot inzicht kan drijven in de idee van het Schone (de zgn. Platoonse ἔρως). Als dit alles voorbij is komt Alkibiades binnenvallen, in zwaar aangeschoten toestand. Ook hij is bereid tot spreken, maar hij zal niet ἔρως prijzen, maar in plaats daarvan een lofrede op Sokrates houden.

215A4 **Ἐωκράτη ... ἐπαινείν:** Dit is het onderwerp van Alkibiades’ speech; waar anderen ἔρως prezen, ging hij Sokrates prijzen. ἐπαινέω *prijzen*. **οὕτως:** wijst hier vooruit naar δι’ εἰκόνων: “als volgt”. ἐπιχειρέω *aanpakken*.

A5 **δι’ εἰκόνων:** ‘door middel van εἰκόνες’: ἡ εἰκὼν *beeld*, hier gebruikt in de zin van ‘beeldspraak’. **οὗτος:** scl. ὁ Ἐωκράτης. **μὲν οὖν:** het ‘punt’ dat Alkibiades over zijn εἰκόνες wil maken is tweeledig: ‘hij zal vinden... maar in feite...’. **οἴσεται:** fut van οἶμαι.

[De ind. fut is hier gebruikt in een uitspraak die een *veronderstelling* aangeeft ten aanzien van wat er in de toekomst ‘vast wel’ zal gebeuren: “hij zal (straks) wel vinden”. De ind. fut. correspondeert hier in feite met een opt. praes. + ἄν (potentialis) in tegenwoordige context, die dan aangeeft wat er nú vast het geval zal zijn: Pl. Ap. 30D5-E1 νῦν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὥς τις ἄν οἴοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόξιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. “Maar zoals de zaken nu liggen, heren Atheners, is het bij lange na niet zo dat ik mij voor mijzelf verdedig, zoals men (nu: νῦν!) vast zal denken, nee ik doe het voor u, om te voorkomen dat u zich aan uw godsgeschenk vergrijpt door mij te veroordelen.]

ἐπὶ τὰ γελοιώτερα: ἐπί + acc. geeft het doel/beoogde resultaat van het ἐπαινείν aan. De comp. τὰ γελοιώτερα geeft aan: ‘dat wat belachelijk is’, d.w.z. ‘meer belachelijk dan gepast’. Dus: “op het belachelijke af”, “om hem belachelijk te maken”.

A6 **τοῦ ἀληθοῦς:** “dat wat waar is” > “de waarheid”. Het gebruik van het gesubstantiveerde adi. neutr. is idiomatisch om *eigenschappen* of *kwaliteiten* aan te duiden. In het Ndl. gebruik je dan eerder abstracte substantiva.

A7 **δή:** geeft aan dat de bewering (φημί) die Alkibiades doet ‘evident’ is: iedereen kan volgens hem zien dat Sok. ὁμοίωτατον ... εἶναι τοῖς κίληνοῖς. **τοῖς κίληνοῖς τούτοις:** “die Silenen-beeld-

jes”. Blijkens het vervolg gaat het om beeldjes van een Silenos (volgeling van Dionysos) die je kunt openmaken en die dan van binnen als een soort ei met verrassing een godenbeeldje blijken te bevatten. “These were statuettes representing a Silenus playing a flute or pipe; the interiors were hollow and served as caskets to hold little figures of gods wrought in gold or other precious metals.” (Bury) De precieze constructie wordt niet duidelijk uit de context, en er schijnen geen voorbeelden bewaard te zijn: in ieder geval gingen ze kennelijk ‘in tweeën’ open, διχάδε διοιχθέντες (B2): dat suggereert dat ze, horizontaal of vertikaal, in tweeën uiteen te nemen waren.

- B1 ἐν τοῖς ἑρμογλυφείοις:** ἑρμογλυφεῖον τό “Hermen-makerij”. Kennelijk een term voor beeldhouwerswerkplaatsen waar men met name Hermen vervaardigde. (Hermen zijn Hermes-beelden die bij de ingang van het huis stonden.) De term komt niet elders voor (behalve in een citaat uit Pl. en een laat lexicon.) **καθημένοις:** De term (‘zitten’) schijnt idiomatisch te zijn waar wij ‘staan’ gebruiken: Arist. *Pol.* 1315b21 τὸν ἀνδριάντα τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ καθήμενον: ‘het beeld dat op de *agora* staat’. **οὔστινας:** Niet οὔς, want het gaat hier om willekeurige (-τινας) voorbeelden van een ‘type’ beelden.
- B2 δημιουργοί:** δημιουργός ó *ambachtsman*. **κύριγγας:** κύριγξ ἢ *rietfluit, pansfluit*. **αὔλους:** αὔλος ó houten blaasinstrument, aangeblazen door een mondstuk met riet (als een hobo of klarinet eerder dan een fluit). **ἔχοντας:** Het ptc. van ἔχω + acc. is idiomatisch waar het Ndl. zegt ‘met ...’ of ‘met ... in de handen’. **διχάδε:** *in tweeën*.
διοιχθέντες: διοίγνυμαι *opengaan*.
- B3 ἐνδοθεν:** idiomatisch gebruik van het suffix -θεν, vgl. Ndl. *van binnen*. **καὶ φημί αὖ:** blijkens αὖ volgt hier de tweede van Alkibiades’ εἰκόνες: “en voorts...”.
- B4 τῶι κατύρωι τῶι Μαρσύαι:** schol. Μαρσύας δὲ αὐλητής, Ὀλύμπου υἱός, ὃς τοὺς αὐλοὺς Ἀθηναῖς ῥιψάσῃς διὰ τὸ ἐνασχημονεῖν αὐτοῖς ἀνελόμενος ἤρισεν Ἀπόλλωνι περὶ μουσικῆς, καὶ ἠττήθη, καὶ ποιητὴν δέδωκεν τὸ δέρμα δαρείς. “Marsyas was een aulos-speler, zoon van Olympos. Hij heeft de fluiten van Athene, die ze had weggegooid omdat ze er niet netjes mee uitzag, opgeraapt, een muziekwedstrijd tegen Apollo gehouden, is verslagen en voor straf gevild.” **ὅτι μὲν οὖν:** Het punt dat Alk. gaat maken naar aanleiding van de εἰκόνες is tweeledig: Sok. lijkt niet alleen uiterlijk, maar ook innerlijk op de betreffende beeldjes. **τό γε εἶδος:** γε limiterend: “voor zover het gaat om het εἶδος”. Voor het uiterlijk van Sokrates, cf. *Tht.* 143E προσέοικε δὲ σοὶ τὴν τε σιμότητα καὶ τὸ ἔξω τῶν ὀμμάτων, “de jongen lijkt op jou (Sokrates) doordat hij een platte neus heeft en doordat zijn ogen naar buiten staan”.
- B5 που:** houdt beleefdheidshalve nog een slag om de arm bij het stellige οὐδ’ αὐτὸς ἄν ... ἀμφιβητήσας: “denk ik”, “lijkt me”.
- B6 ἀμφιβητήσας:** ἀμφιβητέω *betwisten*. **ὥς δέ:** tweede punt van overeenkomst tussen Sokrates en de silenen. Maar waar Alkibiades de uiterlijke gelijkenis als een onbetwistbaar *feit* (ὅτι) presenteerde, presenteert hij dit tweede punt als een bewering (ὥς) die hij nog waar moet maken. **μετὰ τοῦτο:** “hierna”, “zo meteen”.
- B7 ὑβριστής εἶ:** idiomatisch voor “je hebt geen respect”, “je piepelt mensen”. Agathon zei hetzelfde tegen Sokrates (175E) toen die suggereerde dat Agathons σοφία (‘kunde’) veel meer waard was dan de zijne. Satyrs zijn ὄók notoire ὑβρισταί, in een wat ergere zin: “The usual hybris of satyrs is sexual assault, when their natural shamelessness is fortified by wine and overcomes their natural cowardice; Socratic ‘hybris’ is very different, as Alcibiades’ narrative will show.” (Dover.) **ἢ οὐ:** “of niet?”, “niet dan?”. **παρέξομαι:** παρέχω is de idiomatische uitdrukking voor het ‘erbij halen’, ‘aanvoeren’ van getuigen.
- B8 ἀλλ’ οὐκ:** een tweede mogelijke tegenwerping: “maar (ben je) dan niet...?” **πολύ γε θαυμασιώτερος:** θαυμάσιος *ontzagwekkend, uitzonderlijk*. γε geeft aan dat Sokrates door het effect dat hij op mensen heeft *in ieder geval* nog veel uitzonderlijker is dan Marsyas, los van eventuele verschillen tussen de twee. In vertaling zul je iets zeggen als: “Jawel, nog véél uitzonderlijker (in ieder geval)...”, maar let op dat “ja(wel)” daarbij *niet* een ‘vertaling’ is van γε, maar de

bevestigende reactie expliciet maakt. **ἐκείνου**: sc. de ἀύλητης waarmee Alkibiades Sokrates vergeleek, Marsyas.

C1 δι' ὀργάνων: ὄργανον τό *instrument*. **ἐκήλει**: κηλέω *betoveren*.

C2 τὰ ἐκείνου: “zijn melodieën/muziekstukken”. **ἃ γὰρ Ὀλυμπος ἤλει**: Hier wordt Olympos als leerling van Marsyas voorgesteld (anders dan in het ad 215B4 geciteerde scholion.)

C3 Μαρσύου λέγω: “die noem ik (stukken) van Marsyas”. **τούτου διδάξαντος**: nadere uitleg bij Μαρσύου λέγω: “omdat hij...”. **τὰ οὖν ἐκείνου**: herneemt ἃ γὰρ Ὀλυμπος ἤλει na de explicatie τούτου διδάξαντος (οὖν signaleert de terugkeer naar het eigenlijke punt): “zijn stukken dus...”.

C4 φαύλη ἀύλητρίς: een ἀύλητης is een serieuze musicus, dus in principe ἀγαθός, maar een ἀύλητρίς is doorgaans een animeermeisje om symposia op te vrolijken, vandaar φαύλη.

C5 μόνα: predicatief: ‘als enige’, ‘bij uitstek’. **κατέχεσθαι**: κατέχομαι *in bezetenheid verkeren*. De mensen op wie dit van toepassing is worden zo meteen nader aangeduid als **τούς τῶν θεῶν τε καὶ τελετῶν δεομένους**: “zij die de goden en hun riten nodig hebben”, kennelijk als manier om van hun ‘bezetenheid’ af te komen, dus τελετή is hier een soort reinigingsrite.

C7 φιλοῖς λόγοις: φιλός *kaal*. φιλοὶ λόγοι is de technische term voor proza, dat ‘kaal’ is in vergelijking tot poëzie, omdat poëzie metrum heeft, en hetzij gezongen wordt (lyriek) of minimaal een rudimentaire muzikale begeleiding kent (epos, elegie).

D1 ἡμεῖς γοῦν: γοῦν geeft aan dat Alkibiades zijn opmerking over het sterke effect van Sokrates woorden inperkt tot datgene wat je er in ieder geval (γῆ) over moet zeggen (οὖν): wij zijn *in ieder geval* altijd buitengewoon onder de indruk van wat je zegt. **του** (zonder accent!): = τινος.

D2 λέγοντος: ptc. als aanvulling bij ἀκουόμεν (Syllabus Syntaxis, 77). **καὶ πάνυ ἀγαθοῦ ῥήτορος**: specificieert het algemene του ἄλλου tot een opmerkelijk geval: “ook (als het) een πάνυ ἀγαθοῦ ῥήτορος (betreft) “. **οὐδὲν μέλει ... οὐδενί**: μέλει μοι *het raakt mij, het kan mij iets schelen*, dus: ‘dan kan dat niemand iets schelen’, ‘dan is niemand ervan onder de indruk’.

D3 ὡς ἔπος εἶπεν: staande uitdrukking, die gebruikt wordt om een sterke uitdrukking (die ‘overdreven’ kan lijken) te nuanceren: *zogezegd, ik zou haast zeggen*. Hier is dat dan vooral οὐδενί, de suggestie dat niemand onder de indruk is van gewone redenaars. **ἢ τῶν ἄλλων λόγων ἄλλου λέγοντος**: τῶν ἄλλων λόγων substitueert in eerste instantie τοῦ: jou of jouw woorden. In tweede instantie fungeert het dan als geïmpliceerd object bij ἄλλου λέγοντος (dat zelf ook weer gen. bij ἀκούη is): ‘jouw woorden, als een ander (die) spreekt’.

D4 κἄν = καὶ ἔάν. **φαῦλος**: hier kennelijk vooral in de zin van ‘niet welbespraakt’, ‘geen begenadigd spreker’.

D5 ἔάντε ... ἔάντε ... ἔάντε: drieledige opsomming, die alle denkbare soorten van ‘publiek’ voor Sokrates’ λόγοι opsomt, in contrast met het eerdere οὐδενί (D2). **μειράκιον**: (τό) *jongen*, ongeveer in de leeftijdsklasse tussen puberteit en volwassenheid, dus specifiek, en veelal ouder, dan παῖς. Menander fr. 18 somt op: ἔφηβος, μειράκιον, ἀνὴρ, γέρον. **ἐκπεπληγμένοι ἔμεν**: ἐκπλήττομαι wordt gebruikt bij sterke emoties die het reactievermogen als het ware ‘stillengen’, dus niet alleen bij hevige angst of moedeloosheid maar ook bij hevige bewondering (zoals hier) of verliefdheid (216D3). De ‘synthetische’ vorm ἐκπεπλήγμεθα is niet vóór de eerste eeuw AD geattesteerd.

D6 ἐγὼ γοῦν: Weer een inperking van de algemene claim (‘iedereen is stupéfait’) tot wat Alkibiades uit eigen ervaring (ἐγὼ) in ieder geval (γῆ) kan zeggen. **εἰ μὴ ἐμέλλον...** **δόξαι**: De bijzin geeft een irreële voorwaarde aan die betrekking heeft op de toekomst: “als ik niet onherroepelijk de indruk zou gaan wekken...”. Het Grieks kan die betrekking op de toekomst *alleen* in de bijzin uitdrukken (d.m.v. ἐμέλλον + inf. fut.); in de hoofdzin staat ‘gewoon’ een ind. II aor. + ἄν (εἶπον ὁμόςας ἄν). **κομιδῆ**: bijw., geeft aan dat het beweerde *precies* of *helemaal* van toepassing is: hier κομιδῆ ... μεθύειν: “volslagen dronken te zijn”. **εἶπον ὁμόςας ἄν**: Het ptc. (ὁμόςας van ὄμνυμι) preciseert *hoe* de algemene handeling εἶπον zijn beslag zou krijgen: “dan zou ik *onder ede* uitspreken”. Aan de positie van ἄν (achter het participium) kun je zien dat de combinatie van verbum finitum met participium dan vrijwel als één werkwoord wordt gevoeld. **οἶα δὲ**

πέπονθα: “wat (voor dingen) ik heb meegemaakt”. δῆ is grappig: hoewel Alkibiades’ ervaringen met Sokrates kennelijk zo extreem zijn dat ze eigenlijk een bevestiging onder ede nodig hebben, speelt hij erop in dat zijn toehoorders Sokrates kennen en zich een en ander dus wel kunnen voorstellen (δῆ).

E1 ἔτι καὶ νυνί: νυν-ί is ‘aanwijzend’ (‘deiktisch’): “ook heden ten dage nog”. **κορυβαντιώντων**: κορυβαντιάω *in korybantische vervoering zijn*, hier gebruikt als alternatieve term voor wat eerder met het neutralere κατέχεσθαι (C5) beschreven werd. Korybanten waren de priesters van Kybele. “The special feature of their cult was the drum- and pipe-music which induced a curative frenzy in those who were ‘possessed’ in the sense ‘deranged’.” (Dover). **πολύ μοι μᾶλλον ἢ τῶν κορυβαντιώντων**: Strikt genomen verandert Alkibiades van constructie (‘spreektaal’): μοι aan het begin van de zin is als dat. ‘van de betrokken persoon’ op te vatten, τῶν κορυβαντιώντων is vervolgens keurig gen. ‘possessivus’ bij ἢ ... καρδία. ‘M’n hart’ is normaal gesproken ἢ καρδία μου, zoals in A. *Supp.* 785 πάλλεταιί μου καρδία. Vgl. ook E6 ἔτεθυρόβητό μου ἢ ψυχῆ.

E2 πηδά: πηδάω *springen, kloppen, bonzen*.

E4 Περικλέους: Perikles was een legendarisch goede spreker, zie bijvoorbeeld de komediedichter Eurpolis (fr. 94): μόνος τῶν ῥητόρων / τὸ κέντρον ἐγκατέλειπε τοῖς ἀκροωμένοις ‘als enige redenaar liet hij zijn angel achter in zijn toehoorders’.

E5 ἡγούμην: met de ind. II ἡγούμην ‘kleurt’ Περικλέους δὲ ἀκούων uiteraard ‘mee’, dus: “als ik Perikles hoorde”. **τοιούτου οὐδέν**: “niets van dien aard” (als ik bij Sokrates onderga).

E6 ἔτεθυρόβητο: θορυβέομαι *in verwarring geraken*. De ind. II perf. fungeert als verleden tijd bij de ind. I perf., dus τεθυρόβηται ‘ze is in verwarring’, ἔτεθυρόβητο ‘ze was in verwarring’. **μου ἢ ψυχῆ**: de woordvolgorde is normaal: enklitika staan bij voorkeur na het eerste accentdragende woord van het zinsdeel, of anders zo kort mogelijk daarachter: in dit geval dus na ἔτεθυρόβητο, omdat enclitische pronomina na οὐδέ in proza vermeden worden. **ἡγανακτεῖ**: ἀγανακτέω *zich ergeren, balen*. **ὡς ἀνδραποδωδῶς διακειμένου**: διάκειμαι is één van die werkwoorden die in combinatie met een adv. aangeven dat het subject ‘in zus of zo’n toestand’ verkeert of geraakt, vgl. direct hieronder 216A1 οὕτω διετέθη en *ibid.* ἔχοντι ὡς ἔχω. Hier: ἀνδραποδωδῶς = ‘als een ἀνδράποδον (slaaf)’, dus: ‘in een positie van afhankelijkheid’. ὡς leidt een ‘subjectieve’, betwistbare motivering in: “in de gedachte dat...”, “omdat ... volgens mij ...”.

216A1 διετέθη: διατίθεμαι + adv. *in zus of zo’n toestand geraken*. **ὥστε μοι δόξαι**: ὥστε + inf. geeft een voorstelbaar gevolg aan: “zodat ik (haast) zou denken...”. **βιωτόν**: adi. verbale bij βιόω *leven*: ‘te leven’.

A3 κύνοιδ’ ἔμαυτῶ: de idiomatische uitdrukking voor *zich bewust zijn, van zichzelf weten*. **παρέχειν τὰ ὄτα**: idiomatische uitdrukking voor *zijn oor lenen, gehoor geven*. (τὰ ὄτα *de oren*.)

A5 πολλοῦ ἐνδεής: ἐνδεής *gebrek hebbend aan*, dus: ‘aan veel gebrek hebbend’ > ‘in veel opzichten onvolmaakt’.

A6 ἀμελῶ: ἀμελέω + gen. *niet zorgen voor, verwaarlozen*. **τὰ ... Ἀθηναίων**: de affaires van de Atheners.

‘De zaken van de Atheners doen’ is een verwijzing naar Alkibiades’ politieke activiteiten. Het aan de kaak stellen van dit soort inconsistentie (niet voor jezelf zorgen, maar andermans zaken behartigen) is een typerende activiteit voor Sokrates. In *Ap.* 29D-E claimt Sokrates dat hij zijn stadsgenoten het volgende zal blijven verwijten: “Mijn beste man, je bent een Athener, burger van de grootste en meest geroemde stad als het gaat om wijsheid en kracht. Schaam je je niet dat je ervoor zorgt zo veel mogelijk geld, aanzien en standing te hebben, terwijl je je om inzicht en waarheid en een optimale toestand van je ziel niet druk maakt; er zelfs niet eens aan denkt?”

Wat Sokrates Alkibiades en anderen verwijt, is in feite dat zij niet τὰ ἑαυτοῦ πράττουσιν, ‘zich om hun eigen zaken bekommeren’, maar wel zich met andermans zaken bemoeien. Dat verwijt heeft niet alleen een ‘ethische’ kant, maar ook een politieke lading: het verwijt van πολυπραγ-

μοσύνη, zich met 'πράγματα' inlaten, is een veel gehoord verwijt van 'rustige', 'nette' burgers tegen politici en mensen die zich inlaten met rechtzaken. In *Charmides* 161B is τὰ ἑαυτοῦ πράττειν één van de definities van σωφροσύνη, een definitie die -kenmerkend- afkomstig is van de aristokraat Kritias, met zijn typerende afkeer van de 'druktmakers' in het openbare leven van de democratische πόλις.

ὥς περ ἀπὸ τῶν Σειρήνων: "Men who heard the Sirens' song stayed with them and died, and Alcibiades would have 'died' politically had he not stopped his ears as Odysseus stopped the ears of his crew with wax (Hom. *Od.* 12.37-54, 154-200)." (Dover)

A7 ἐπισχόμενος: ἐπέχομαι τὰ ὦτα *zich de handen op de oren houden, zich de oren bedekken.*

οἴχομαι φεύγων: Het ptc. preciseert *hoe* de handeling οἴχομαι ('weggaan') zijn beslag krijgt: "ik vlucht weg". Vgl. boven 215D7 εἶπον ὁμόσας ἄν en verder (met het ww. οἴχομαι) 217B7 ᾤχετο ἀπιῶν 'hij *liep/ging* weg', maar ook *Il.* 2.71 (van een droomgestalte die zich aan Agamemnon voordoet): οἴχετ' ἀποπτάμενος 'hij *vloog* weg'. ᾤχετο ἀπιῶν (217B7) is dus strikt genomen *niet* dubbelop, zoals het op het eerste gezicht zou kunnen lijken.

A8 αὐτοῦ: gezien καθήμενος hier het bijwoord van plaats: 'ter plekke'.

καταγηράσσω: καταγηράζω *oud worden.*

B1 πρὸς τοῦτον: 'ten overstaan van hem'. (Het gebruik van het voorzetsel wordt duidelijker uit het vervolg: τὸ αἰσχύνεσθαι ὄντινοῦν.) ὁ heeft geen antecedent, de relatieve bijzin anticipeert op τὸ αἰσχύνεσθαι ὄντινοῦν: "datgene wat, datgene waarvan...".

οὐκ ἂν τις οἴοιτο: blijkens de opt. praes. potentialis een mogelijke veronderstelling ten aanzien van het heden (vgl. πέπονθα), niet een 'irreële' veronderstelling ten aanzien van het verleden: "niemand zal denken/verwachten" (niet: "niemand zou hebben verwacht").

ἐν ἐμοὶ ἐνεῖναι: de uitdrukking voor eigenschappen die 'in iemand zitten'.

B2 αἰσχύνεσθαι + acc. pers. schaamte voelen tegenover iemand (dus niet 'zich voor iemand schamen' in de zin van 'plaatsvervangende gêne voelen'). **ὄντινοῦν:** de 'schaamteloze' politicus Alkibiades schaamt zich natuurlijk normaal gesproken tegenover niemand.

B3 κύνοιδα ... ἐμαυτῶι: zie 216A3. **οὐ δυναμένωι:** Het ptc. is regulier in aanvulling op een werkwoord van 'weten' (*Syntaxis* 77). De dat. staat in congruentie met ἐμαυτῶι, dus: "dat ik niet in staat ben om...".

B5 ἤττημένωι: Het ptc. sluit aan op κύνοιδα ... ἐμαυτῶι, dus: "dan weet ik van mezelf dat ik...". ἤττημένωι is *perfectum*, dus niet "dat ik niet opkan tegen..." (praes.) maar "dat ik in de ban ben van...", "dat ik verslaafd ben aan..." (toestand!). **δραπετεύω:** *op de vlucht slaan voor, ontsnappen aan.* δραπετεύω gebruik je normaliter van voortvluchtige slaven.

B6 αἰσχύνομαι τὰ ὠμολογημένα: "dan schaam ik mij ten aanzien van datgene waarover we het eens waren" (ptc. perf.), kennelijk ὡς ... δεῖ ποιεῖν ἃ οὗτος κελεύει (B4), nl. voor zichzelf zorgen.

C1 ἠδέωσ ἂν ἴδοιμι: De opt. pot. hier als 'beleefdheidsvorm'/'omzichtigheidsvorm' in een voorzichtige wens: "ik zou graag zien...".

C2 πολὺ μείζον ἂν ἀχθοίμην: ἀχθομαι *bedrukt zijn, bedroefd zijn*, dus: "dat ik dan des te meer bedroefd zal/zou zijn". Potentialis (geen irrealis): het gaat immers sowieso om een reële mogelijkheid, ook al is die niet direct te verwachten.

C3 οὐκ ἔχω ὅτι + coni. deliberativus: ik weet niet wat ik ... moet. χρήσωμαι: + dat. omgaan met, dus: "ik weet niet hoe ik met ... moet omgaan" (in de zin van: 'wat ik met hem aanmoet'). **τῶι ἀνθρώπωι:** meer colloquiaal/neerbuigend dan τῶι ἀνδρὶ: 'die kerel'.

C4 δῆ: geeft aan dat ὑπὸ τῶν ἀυλήματων ... ἄλλοι πολλοὶ τοιαῦτα πεπόνθασι een feit betreft dat het gehoor eigenlijk bekend is; in het vervolg (ἄλλα δέ) komt Alkibiades met een verhaal dat een meer intiem karakter heeft. **τῶν ἀυλημάτων:** ἀυλημα *fluitspel, fluitspelerij.*

C6 οἷς ἐγὼ ἦικα: relativum zonder antecedent: "met die wezens waarmee..." **τὴν δύναμιν ὡς θαυμασίαν ἔχει:** De uitroep ὡς θαυμασίαν staat predicatief bij τὴν δύναμιν, omdat τὴν δύναμιν bekende informatie bevat (dat Sokrates invloed heeft) maar ὡς θαυμασίαν de kern is van wat Alk. bil overbrengen: 'hoe wonderlijk hij de/z'n invloed heeft', i.e. 'hoe wonderlijk de invloed

is die hij heeft'. In het Nederlands kun je dat weergeven door een lichte beklemtoning van het attributieve adjectief: 'wat een wónderlijke invloed hij heeft'.

C7 εὖ γὰρ ἴστε: blijkens de context imperatief, geen indicatief: de toehoorders denken dat ze Sokrates kennen, maar Alkibiades vindt dat niemand hem echt begrijpt/doorziet.

D1 δηλώσω: hier kennelijk met αὐτόν als geïmpliceerd object: 'ik zal hem onthullen', 'ik zal duidelijk maken hoe hij is'.

D2 ἐρωτικῶς διάκειται: διάκειμαι + adv. weer om een typerende houding/karaktertrek aan te duiden: "hij is altijd geneigd tot verliefdheid op.../verlangen naar..."

D3 περὶ τούτους ἐστί; περὶ hier van plaats: "hij hangt altijd bij hen rond". **ἐκπέπληκται:** pf. van ἐκπλήττομαι, cf. 215D5. Hier kennelijk door een gevoel van ἔρωσ; "hij is van de kaart". **καὶ αὖ:** 'en verder...', een tweede punt met betrekking tot Sokrates dat het publiek bekend is (ὀράτε). **ἀγνοεῖ πάντα:** Sokrates' roemruchte claim van onwetendheid.

D4 ὥς τὸ σχῆμα αὐτοῦ τοῦτο οὐ σιληνώδεις: τὸ σχῆμα *het optreden, het gedrag*. σιληνώδεις *sileen-achtig*.

De passage is problematisch. ὥς τὸ σχῆμα αὐτοῦ is een vreemde uitdrukking, maar misschien net te begrijpen als "which is the role he affects" (Bury), "zoals hij zich gewoonlijk gedraagt". τοῦτο οὐ σιληνώδεις lijkt een rhetorische vraag: "is dat nou niet sileen-achtig?", waar εφόδρα γε prima op aan zou sluiten. (Vgl. E. Ba. 246 ταῦτ' οὐχὶ δεινὰ κάγχονης ἐπάξια; "Is dat niet crimineel gedrag dat de wurgdood verdient?")

Dan lijkt het aantrekkelijk om – in navolging van Bekker en Schleirmacher – *geen* punt maar een komma te zetten na οὐδὲν οἶδεν, en *wel* een punt achter αὐτοῦ: ... καὶ οὐδὲν οἶδεν, ὥς τὸ σχῆμα αὐτοῦ. τοῦτο οὐ σιληνώδεις; εφόδρα γε. "...en dat hij niets weet, zoals hij zich nu eenmaal gedraagt. Is dat niet sileen-achtig? Ja, heel èrg."

Een probleem blijft dat ὥς τὸ σχῆμα αὐτοῦ weinig toevoegt na de voorafgaande zin, zodat de verdenking op zou komen dat we het met een glosse te doen hebben. Vermoedelijk is het dan in twee stappen gegaan: een scriba heeft τὸ σχῆμα αὐτοῦ in de marge gezet om τοῦτο te verklaren, en nadat dat in de tekst is geraakt is ὥς ingevoegd in een poging er weer een enigszins lopend geheel van te maken.

D5 εφόδρα γε: Bevestigend/corrigerend: "ja, heel èrg." **ἔξωθεν:** *aan de buitenkant*. **περιβέβληται:** περιβάλλομαι: (*een kledingstuk*) *om zich heen slaan, aantrekken*. Sokrates' silenengedrag is als een mantel die zijn ware aard 'omhult'.

D6 γεγλυμμένος: γλύφω *beitelen, beeldhouwen*. **ἔνδοθεν:** *aan de binnenkant, van binnen*. **ἀνοιχθεῖς:** ἀνοίγνυμι *openmaken*. Dus: "als hij opengaat", of 'passief': "als je hem openmaakt". **πόσης:** πόσος *hoeveel?* **οἶεθε:** Een uitdrukking als πόσης οἶεθε doet colloquiaal aan ("hoeveel denken jullie?"). De dronken Alkibiades praat hier en daar erg informeel, losjes? Strikt genomen staat οἶεθε als een 'interjectie' buiten de constructie van de hoofdzin (γέμει).

D7 γέμει: γέμω + gen. *vol zijn van, in zich hebben*. **εωφροσύνης:** hier in tegenstelling tot het schijnbaar obsessieve erotische gedrag dat Sokrates aan de buitenkant vertoont: "zelfbeheersing". **ἴστε ὅτι:** imperatief: "Besef wel:..".

D8 καταφρονεῖ: καταφρονέω *neerzien op, geringschatten*.

E1 οὐδ' ἂν εἰς οἰηθείη: sterker dan οὐδεὶς ἂν οἰηθείη: "(zo erg als) niemand ook maar zou kunnen bevroeden." **ἄλλην τινα τιμήν:** Kennelijk gaat het in deze context concreet om 'verworvenheden', 'assets' waarmee men eer inlegt. Stallbaum wilde dat niet en suggereerde dat we moeten interpreteren: "of als men daarnaast een τιμή bezit" ("*aut praeterea honore aliquo ornatus*"). Maar voor de 'playboy' Alkibiades zijn schoonheid en rijkdom ongetwijfeld ook τιμαί.

E2 τῶν ὑπὸ πλῆθους μακαριζομένων: μακαρίζειν doe je niet alleen met mensen, maar ook met benijdenswaardige verworvenheden en eigenschappen van mensen: *gelukkig prijzen, roemen*. Dus: "van de τιμαί die door de massa hogelijk geroemd worden".

E3 καὶ ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι: na de 'dubbele' acc. πάντα ταῦτα τὰ κτήματα ... οὐδενὸς ἄξια nu een A.c.I. na ἡγεῖται: verandering van constructie ('spreektaal'). "En dat wij helemaal niets voorstellen." Alkibiades lijkt zich persoonlijk aangesproken te voelen, vergelijkt de paraphrases van

de commentatoren: “*atque nos qui talia magni faciamus nullo in numero habendos censet*” (Stallbaum) of, beter nog, “*nos ipsos, qui pulchri qui divites sumus*” (Rückert).

- E4 λέγω ὑμῖν:** interjunctie: “ik verzeker jullie”, “ik zweer het jullie”; kennelijk als verzekering van het – in Alkibiades’ ogen – bijna onvoorstelbare ἡμᾶς οὐδὲν εἶναι. **εἰρωνευόμενος:** εἰρωνεύομαι *zich geringer voordoen dan men is.* (Bij Sokrates gaat het dan vooral om zijn – al dan niet geveinsde – onwetendheid, maar blijkens Arist. *EN* 1127b gaat het om allerlei soorten ‘valse bescheidenheid’.)
- E5 διατελεῖ:** διατελέω + part. *steeds maar doorgaan met.* (Een van die fasewerkwoorden, type ἄρχομαι, die met een ptc. verbonden worden, *Syntaxis* 78.) **σπουδάσαντος:** in contrast met εἰρωνευόμενος ... καὶ παίζων.
- E6 ἀνοιχθέντος:** cf. 216D6. **εἴ τις ἐώρακεν:** pf. “of iemand het beeld op zijn netvlies heeft van...”. **τὰ ἔντος ἀγάλματα:** Parallel aan de gouden ἀγάλματα (godenbeeldjes, 215B3) in de Silenenbeeldjes, gaat het hier om de ἀγάλματα (‘schatten’) die Sokrates’ innerlijk herbergt.
- E7 ἤδη ποτ’ εἶδον:** in contrast met οὐκ οἶδ’ εἴ τις ἐώρακεν: “ik heb ze ooit gezien”.
- 217A1 χρυσᾶ:** metaphorisch (zoals ons ‘een hart van goud’), maar de beeldspraak versterkt de parallelie met de echte gouden ἀγάλματα in de Silenenbeeldjes. **ποιητέον:** adi. verbale van ποιέω: “(ik meende) ... dat ik moest doen”.
- A2 ἔμβραχυ:** adv. *om kort te gaan,* gebruikt om een categorische uitspraak in te leiden, hier ὅτι κελεύοι C., “alles wat Sokrates aanraadt”. NB ἔμβραχυ is Cobets emendatie voor het onbegrijpelijke ἐν βράχει, ‘gedurende korte tijd’. (Iotacisme.) **αὐτὸν ἐσπουδακέναι ἐπὶ τῇ ἐμῇ ὥρῃ:** “that he was keen on my beauty” (Dover), maar ἐσπουδακέναι roept een contrast op met παίζων (E4): A. wist kennelijk nog niet dat het Sokrates niet op de gebruikelijke manier ‘ernst is’ met zijn amoureuze avonturen.
- A3 ἔρμαιον:** *gouden vondst, buitenkansje* (volgens het volksgeloof aan Hermes te danken). **εὐτύχημα:** *gelukje* (‘Glücksfall’).
- A4 ὥς ὑπάρχον μοι:** “alsof/in de gedachte dat (ὥς) het mij gegeven was/ik de kans had (ὑπάρχον μοι) om...”. **χαρισαμένω C ωκράτει:** χαρίζεσθαι τινι *iem. ter wille zijn, een genoeg doen,* specifiek gebruikt van de jongen die doet wat zijn ἐραστής (‘minnaar’) verlangt, dus concreet is bedoeld: “als ik met hem naar bed zou gaan”.
- A5 ὅσαπερ οὗτος ἦδει:** Alkibiades had een ‘naïeve’ kijk op Sokrates’ wijsheid. **ἐφρόνουσιν ... ἐπὶ τῇ ὥρῃ θαυμάσιον ὅσον:** μέγα φρονεῖν (‘groots denken’) ἐπὶ τινι *trots zijn op.* Hier in plaats van μέγα zelfs θαυμάσιον ὅσον (“ongelooflijk hoe veel!”), dus: “ik was ontzaglijk trots op mijn looks”. Blijkens **δή** (‘dat weten jullie wel’) heeft Alkibiades zijn trots nooit onder stoelen of banken gestoken.
- A6 ταῦτα οὖν διανοθηείς:** herneemt ἡγούμενος κτλ., en dan speciaal χαρισάμενω; *διανοέομαι in gedachten hebben, van plan zijn.* **πρὸ τοῦ:** *voordien, tot dusverre.*
- A7 ἀκολούθου:** ἀκόλουθος, *chaperon,* normaliter een slaaf die als ‘begeleider’/‘bewaker’ van jongetjes was aangesteld. **μετ’ αὐτοῦ γίνεσθαι:** “alleen met hem te zijn”.
- B1 πάντα τάληθῃ:** “de hele waarheid”: de tussenzin toont Alkibiades’ gêne over wat komen gaat.
- B3 ἐξέλεγε:** Hier niet in de technische zin van de Sokratische discussie, maar lossier: “corrigeer me”. **μόνος μόνω:** de herhaling onderstreept dat het voor een rijk burgerszontje ongewoon is om met een ‘vreemde’ man alleen te zijn, zonder dat een van beide begeleiding bij zich heeft.
- B4 ἄπερ ἂν ἐραστής παιδικοῖς ... ἂν διαλεχθείη:** potentialis “wat een verliefd man (ἐραστής) tegen zijn jongen/vriendje (τὰ παιδικά) normaliter zal zeggen.”
- B5 ἐν ἐρημία:** “in afzondering”, “als ze met z’n tweeën zijn”.
- B6 οὐ μάλα ... οὐδέν:** “helemaal niets”. (De teleurstelling druipt eraf.) **διαλεχθείς ἂν ... ὦιχετο ἀπίων:** Een van de pijnlijkste gevallen van ἂν uit de Griekse literatuur: het moet wel betekenen dat Alkibiades *meer dan eens* zo’n blauwtje heeft gelopen (‘iterativus’). Maar Alkibiades kiest zijn woorden zo dat dat zo min mogelijk opvalt: zo kunnen we nu achteraf τότε (A7) als ‘vanaf dat moment’, ‘voortaan’ interpreteren.
- B7 συνημερεύας:** συνημερεύω *samen de dag doorbrengen.* **συννυμάζεσθαι:** *samen sporten.*

- C1 προκαλούμην:** προκαλέομαι *uitnodigen*.
- C2 ἐνταῦθα:** *daar, op die plek/manier*. **περανῶν:** περαίνω *vortgang maken, (iets) bereiken*.
προσεπάλαιεν: προσπαλαίω *met mij worstelen*.
- C3 οὐδέν ... μοι πλέον ἦν:** “ik had/kreeg niet méér”, “ik schoot niets op”.
- C4 οὐδαμῆι ταύτηι:** οὐδαμῆι *op geen enkele manier, helemaal niet*. **ταύτηι:** *langs deze weg, zo*.
ἦνυτον: ἀνύτω *voortgang boeken*. Dus: “aangezien ik zo (met worstelen) helemaal niet op-schoot..”.
- C5 ἐπιθετόν:** adi. verbale van ἐπιτίθημι + dat. *aanvallen*. **κατὰ τὸ κάρτερον:** “volgens de krachtiger methode”, dat komt neer op: ‘op een directe wijze’. **ἀνετέον:** adi. verbale van ἀνίημι (*iem.*) *laten gaan, (iets) opgeven*.
- C6 ἐνκεχειρήκη:** ind. II perf. van ἐγχείρω *(iets) ondernemen*, “aangezien ik mijn onderneming had opgestart”. **ἰστέον:** adi. verbale van οἶδα. **τί ἐστι τὸ πρᾶγμα:** “wat er aan de hand was”. De ind. praes. signaleert de ‘actualiteit’/‘dringendheid’ van de behoefte om te weten waarom Sokrates niet hapte; bij een neutralere vertelwijze had Alk. εἶη kunnen gebruiken.
- C7 προκαλοῦμαι:** praes. historicum: de derde poging om Sokrates te versieren wordt kennelijk de kern van wat Alkibiades wil overbrengen. **συνδειπνεῖν:** *samen eten*. **ἀτεχνῶς:** *ronduit, zonder meer*. Het woord is op zijn plaats omdat in de derde versierpoging de rollen zijn omgedraaid: was A. eerst een willige ἐρώμενος, nu wordt hij ἐραστής en is hij de verleider.
- C8 ἐπιβουλεύω:** ἐπιβουλεύω + dat. *jagen op, in het vizier hebben*.
- D1 ὑπήκουσεν:** ὑπακούω *gehoor geven aan* + dat. **ὄμως δ’ οὖν:** “(het ging niet snel), *maar toch, in ieder geval* (‘punt is’: οὖν): ... “. **ἐπέισθη:** op en top de tegenspuiterende beminde: “hij liet zich overhalen”.
- D2 τὸ πρῶτον:** ook hier heeft Alkibiades weer meer dan één aanval nodig.
- D3 αὐθις δ’:** “opnieuw”.
- D4 ἀεὶ πόρρω τῶν νυκτῶν:** “steeds (ἀεὶ) verder (πόρρω) in de nacht (gen. partitivus): “tot diep in de nacht”. **διελεγόμεν:** Ook bij het gesprek zijn de rollen omgedraaid (cf. 217B6): Alkibiades heeft nu het initiatief en ‘kletst maar door’.
- D5 σκηπτόμενος:** σκήπτομαι *als excuus aanvoeren*. **ὀψέ:** “laat”.
- D6 ἀνεπαύετο:** ἀναπαύομαι *uitrusten*. **ἐχομένη:** ἔχομαι + gen. *grenzen aan, ἐχόμενος* + gen. *naast*. **κλίνη:** κλίνη ἢ *ligbank, bed*.
- D7 ἐδείπνει:** δειπνέω *de maaltijd gebruiken, dineren*. **οἰκήματι:** οἶκημα *τό vertrek*.
- E1 μέχρι ... δεῦρο τοῦ λόγου:** ‘tot op dit punt (δεῦρο) in het verhaal’. Alkibiades onderbreekt zijn verhaal om eerst excuus te maken voor het ‘directe’, ‘eerlijke’ karakter van de rest van zijn verhaal. Hij legt uit waarom hij het aan dit gezelschap uitgerekend *wel* kan vertellen. **καλῶς ἂν ἔχοι:** (ἔχω + adv.) “het zou fraai zijn”, d.w.z. ‘het zou acceptabel/niet aanstootgevend zijn’.
- E2 καὶ πρὸς ὄντινοῦν:** “*zelfs* tegen elke willekeurige man/persoon”. **τὸ ... ἐντεῦθεν:** ‘het gedeelte van hier af’, ‘het vervolg’. **οὐκ ἂν μου ἠκούσατε:** ind. II irrealis. Gezien de context moet je deze hier *in het Nederlands* met een irrealis van het *heden* weergeven (het gaat om iets dat Alkibiades in andere omstandigheden *nu* niet zou doen): “dat zouden jullie niet van me horen”. (Het Grieks maakt geen onderscheid tussen de irrealis van het *heden* en die van het *verleden*, het verschil tussen ind. II praes + ἂν en ind. II aor. + ἂν is er een van aspect.)
- E3 τὸ λεγόμενον:** staande uitdrukking: “dat wat gezegd wordt”, i.e. “zoals het spreekwoord luidt”.
- E4 οἶνος ἀνευ τε παίδων καὶ μετὰ παίδων:** Photius: δύο παροιμίαι, ἡ μὲν οἶνος καὶ ἀλήθεια, ἡ δ’ οἶνος καὶ παῖδες ἀληθεῖς. “Twee spreekwoorden: (i) wijn en (= gaat gepaard met) waarheid; (ii) wijn en kinderen zijn oprecht (spreken de waarheid).” Dus: “wijn, mét en zónder kinderen”.
ἔπειτα: *vervolgens*. Een tweede punt na πρῶτον μὲν. **ἀφανίσαι:** ἀφανίζω *onbekend maken/laten, aan de vergetelheid prijsgeven*.
- E5 ἔργον ὑπερήφανον:** Dit is op zijn best een dubbelzinnig compliment: “een grootse daad”, maar met een ondertoon van “een trotse daad”: Alkibiades voelt zich door Sokrates’ optreden in het vervolg gekrenkt. **εἰς ἔπαινον ἐλθόντα:** De ptc.-frase geeft aan onder welke omstandigheden het

niet juist is om ἀφανίσει Cωκράτους ὑπερήφανον ἔργον: “wanneer men ertoe gekomen is hem te prijzen”.

E6 ἔτι δέ: “en ook nog”: een derde reden om toch door te gaan met het verhaal. **τὸ τοῦ δηχθέντος ὑπὸ τοῦ ἔχεως πάθος:** de lidwoorden laten zien dat het hier om een spreekwoordelijke/welbekende ondervinding gaat: “de welbekende ervaring van de man die gebeten is (δάκνω, aor. ἔδακον/ἔδέχθη, pf. med. δέδηγμα) door de slang (ἔχις)”. **φασι γὰρ που:** που houdt een slag om de arm: ze zeggen namelijk, dacht ik, ...”.

E7 οἷον ἦν: “hoe het was”. **ὡς μόνοις:** “zoals aan mensen die als enige...”, d.w.z. “in de gedachte dat/omdat zij als enige...”. **γνωσομένοις:** fut. bij γινώσκω *herkennen*.

218A1 συγγνωσομένοις: συγγινώσκω *iets niet kwalijk nemen*.

A2 ὀδύνης: ὀδύνη ἢ *pijn*. **ἐγὼ οὖν δεδηγμένος:** Het ‘punt’ van de opmerkingen over slangebeten: “Nou, ik heb zo’n beet te pakken” (pf.). **ὑπὸ ἀλγεινότερου:** “door iets dat pijnlijker is/meer pijn veroorzaakt (ἀλγεινός)”, sc. dan de slang.

A3 καὶ τὸ ἀλγεινότατον. acc. respectus: “en in het meest voor pijn gevoelige lichaamsdeel waarin...”. (Niet een acc. ‘van het inwendig object’: “en met de pijnlijkste beet”, zoals duidelijker blijkt uit het vervolg: τὴν καρδίαν ... δηχθεῖς). **τὴν καρδίαν γὰρ...:** legt ἐγὼ οὖν δεδεγμένος ... τὸ ἀλγεινότατον uit (γὰρ) met een parallelle constructie: “ik ben namelijk...”. [De woordvolgorde van B τὴν καρδίαν ἢ ψυχὴν γὰρ... lijkt niet helemaal uit te sluiten; het effect is dat Alkibiades ook de term καρδίαν meteen al in twijfel trekt: “in mijn hart of ziel namelijk...”. De OCT print de lezing van T W en de papyrus, die natuurlijk vlekkeloos is, maar wel als een ‘normalisering’ oogt.]

A4 ἢ ὅτι δεῖ αὐτὸ ὀνομάσαι: “of met welke naam ook/hoe ook (ὅτι = indef. ὅ τι) men het moet benoemen”. **πληγείς:** πλήττω *treffen, verwonden*. Het participium staat syntactisch op een lijn met δεδηγμένος: “ik ben namelijk ... getroffen”.

A5 ἔχονται ... ἀγριώτερον: ἔχω + adv.: “die gevaarlijker (ἀγριος) zijn” **ἐχίδνης ἐχίδνη ἢ slang.**

A6 νέου ψυχῆς μὴ ἀφουῶς ὅταν λάβωνται: een uitbreiding die duidelijk maakt onder welke omstandigheden de λόγοι gevaarlijker zijn dan een slang. De bepaling μὴ ἀφουῶς (ἀφύς *ongetalenteerd, niet met een goede aanleg voorzien*, opp. εὐφύς) zal strikt genomen bij ψυχῆς horen, niet bij νέου. De gen. ψυχῆς μὴ ἀφουῶς bij λάβωνται geeft het ‘(lichaams)deel’ aan waarbij men iemand pakt (vgl. *Chrm.* 153B3 καὶ μου λαβόμενος τῆς χειρός, ‘en hij pakte me bij de hand’, ‘en hij pakte mijn hand vast’), dus: “wanneer ze een niet-ongetalenteerde ziel van een jong iemand vastpakken”, of “wanneer ze een jong iemand bij de niet-ongetalenteerde ziel vatten”. **καὶ ποιοῦσι:** blijkens de modus sluit dit aan op ἔχονται ... ἀγριώτερον (niet op ὅταν λάβωνται): “en (woorden) die maken dat...”.

A7 καὶ ὁρῶν αὖ: na de lange uitbreiding τὴν καρδίαν ἢ ψυχὴν γὰρ ... δηχθεῖς ὑπὸ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων sluit καὶ ὁρῶν αὖ aan op ἐγὼ οὖν δεδηγμένος τε: aan τε kun je zien dat hier geen nieuwe zin begint. (In vertaling zou het echter wel handig zijn hier een nieuwe zin te starten): “Nou, ik heb zo’n beet te pakken En wanneer ik vervolgens ... zie”. **Φαίδρου, Ἀγάθωνος** κτλ.: Alk. somt hier de aanwezigen op: “Phaidrossen, Agathons...”, d.w.z. “mensen als Phaidros, Agathon...”. Phaidros, Agathon, Eryximachos, Pausanias en Aristophanes waren de sprekers van de eerste vijf lofredes op ἔρω, Aristodemos heeft niet zelf gesproken, maar fungeert binnen de dialoog als (tertiaire) verteller, wiens verslag van de avond door ene Apollodoros wordt naverteld.

B2 Cωκράτη δὲ αὐτόν: acc. resp. “als het gaat om Sokrates zelf”. **καὶ ὅσοι ἄλλοι:** “en zoveel anderen als er zijn”, d.w.z. “en alle anderen”.

B3 κεκοινωνήκατε: pf. van κοινωνέω *deelnemen aan*, dus: “jullie hebben meegedaan aan”, “jullie hebben ervaring met...” (toestand van het subject). **φιλοσόφου:** hier nog echt als adiectivum (van twee uitgangen!): “die op σοφία uit is (φιλέω)”. **μανίας τε καὶ βακχείας:** twee termen voor één begrip (τε καί): “waanzin en extase”. (ἡ βακχεία is eigenlijk de extatische Dionysos-rite, waarbij de vrouwelijke vereerders, βακχαί of μαινάδες genoemd, in extase verkeren, zie bv. Euripides’ *Bakchai*.)

- B4 διό:** relatief (δι' ὅ): “waardoor...”, “en daardoor...”. **συγγνώσασθε:** zie ad 218A1. συγγινώσκω + dat. *geen aanstoot nemen aan ...*, *iets niet kwalijk nemen*. **τοῖς τότεπραχθεῖσι:** < πράττω, aor. op -θην: “dat wat er toen gedaan is”, “wat we toen gedaan hebben”.
- B6 εἴ τις ἄλλος ἐστίν** + adi.: “als er iemand anders is die *x* is”, d.w.z. “alle (eventuele) anderen die *x* zijn. **βέβηλος:** *oningewijd*. **ἄγροικος:** ‘als iemand die op het land (ἄγρός) woont’: *boers, onbeschaafd*. **πύλας:** πύλαι αἰ (*dubbele*) *deuren* (als bij een poort).
- B7 ἐπιθέσθε:** ἐπι-θέσθε van ἐπι-τίθεμαι. De 2e pl. imp. maakt duidelijk dat οἱ δὲ οἰκέται voc. was: “jullie slaven ... moeten poortdeuren ... voor je oren doen”.
- B8 οὖν:** Na alle excuses (217E1-218B7, een halve bladzijde!) keert Alkibiades terug naar zijn eigenlijke verhaal. **ἀπεσβήκει:** 3e ind. II pf. bij het intransitieve medium ἀποσβέννυμαι *uitgaan*: “aangezien de lamp uit was”.
- C1 ποικίλλειν:** *ingewikkeld* (ποικίλος) *doen, erom heen draaien*.
- C2 ἐλευθερώς:** “op de manier van een vrij man (ἐλεύθερος)”, d.w.z. *vrijuit, ronduit*. (Want een vrij man kan ronduit zeggen wat hij vindt.) **κινήσας:** κινέω (‘bewegen’) *porren, aanstoten*.
- C4 οὐ δῆτα:** “natuurlijk niet”, “absoluut niet”. **ἦ δ' ὅς:** standaard-frase bij citaten: “zei (ἦ van *ἦμί) hij (ὅς)”.
- C5 οὖν:** laat zien dat deze vraag de reden is (het punt) waarom A. Sokrates aanstootte.
- C6 τί μάλιστα:** informeert naar wat er nu eigenlijk (‘bij uitstek’, ‘het meest’) aan de orde is: “Wat dan wel?”, “Wat precies?”
- C7 ἦν δ' ἐγώ:** 1e pers. bij ἦ δ' ὅς. **ἐμοῦ ἐραστής ἄξιος:** Naar inhoud hoort ἐμοῦ natuurlijk zowel bij ἐραστής als bij ἄξιος: “een minnaar (van mij) die mij waard is”. ἐραστής ὁ *minnaar* (ἐράω).
- C8 μόνος:** predicatief: ‘als enige’. **ὀκνεῖν:** ὀκνέω *aarzelen*. **μνησθῆναι:** aor. bij μινῆσκομαι *ter sprake brengen, noemen*.
- C9 οὕτωςι ἔχω:** ἔχω + adv. geeft een houding/toestand van een persoon aan: “mijn instelling is als volgt”. **οὐ μὴ οὐ ... χαρίζεσθαι:** De ontkenning μὴ οὐ omdat in het voorafgaande ἄ-νόητον ... εἶναι een ontkenning zit: de uitdrukking ‘het is onverstandig om...’ komt in feite neer op een *verbod/beletsel* (“ik moet dat niet doen”), dus een ‘gewone’ inf. krijgt μὴ, en een ‘ontkende’ μὴ οὐ. Dus: “het lijkt me onverstandig om jou niet ter wille te zijn”. **καὶ τοῦτο:** acc. resp. “ook daarin” (in de liefde dus).
- C10 εἴ τι ἄλλο ... δέοιο:** vgl. ad B6: “als je (eventueel) iets anders nodig hebt (δέομαι)”, d.w.z. “en wat je verder (eventueel) maar nodig hebt”. Blijkens de optativus (δέοιο) zitten we hier in de sfeer van een veronderstelling die mogelijk/denkbaar, maar niet perse plausibel is (‘eventueel’): opt. potentialis zonder ἄν in de εἰ-zin (*Syntaxis*, 70). [In de hoofdzin hier dan geen opt. pot. maar ἀνόητον ἡγοῦμαι εἶναι οὐ μὴ οὐ ... χαρίζεσθαι impliceert: “ik zal/kan je ter wille zijn.] **τῆς οὐσίας:** οὐσία ἡ *bezit*.
- D2 πρεσβύτερον:** “gewichtiger”, “belangrijker”. (Want ‘oud’ impliceert ‘gewichtig’.) **τοῦ ... γενέσθαι:** gesubs. inf., de gen. ‘comparationis’ in aansluiting op πρεσβύτερον ‘dan om ... te worden’. **ὥς ὅτι βέλτιστον:** ὥς ὅτι is een ‘versteende’ uitdrukking die de superlativus versterkt: “zo goed mogelijk” (wellicht te begrijpen als “zoals (ὥς) wat (ὅτι) het beste is”). Vaker tref je alleen ὥς, sup. of ὅτι + sup. aan. **τούτου δέ:** verwijst naar τοῦ ... γενέσθαι: “en daarin...”.
- D3 συλλήπτορα:** συλλήπτωρ ὁ *compagnon* (iem. die iets ‘mede aanpakt’: λαμβάνω). De idee dat ‘liefde’ idealiter tot toegenomen ἀρετή moet leiden, loopt als een rode draad door het *Symposium*. In de speech van Pausanias was de ‘fraaie’ vorm van ἔρωσ gedefinieerd als die waarin de ἐραστής zijn παιδικά ‘opvoedt’ en ‘beter maakt’ (zie speciaal 183D-185C). Dat komt overeen met wat Alkibiades van Sokrates verwacht, en met oog daarop is het van zulk eminent belang voor hem om zich alleen te geven aan een ἐραστής die “ἄξιος” blijkt. Sokrates zelf ziet ἔρωσ dan in iets abstractere termen als een ‘helper’ (συνεργός, 212B) die mensen uiteindelijk tot filosofisch inzicht in het Schone kan laten komen, dus als een instrument tot ‘filosofische ἀρετή’. **κυριώτερον:** ‘met meer autoriteit’, d.w.z. ‘capabeler’, ‘geschikter’.

- D4 τοιούτῳ ἀνδρί:** de dat. bij χαριζόμενος, τοιούτῳ ἀνδρί staat met ἐγὼ (δὴ) voorop, omdat de twee constituenten samen als het ware de *topic* van de zin uitmaken: “Als het gaat om mijzelf in relatie tot zo iemand, zou ik natuurlijk...” **μὴ χαριζόμενος:** “als ik niet...”: we zitten in de sfeer van de potentialis (ἄν ... αἰσχυνοίμην).
- D5 τοὺς φρονίμους:** “(ik zou me schamen) ten overstaan van de mensen die verstandig zijn”. **ἢ χαριζόμενος:** “dan wanneer ik wel...” **τοὺς πολλοὺς τε καὶ ἄφρονας:** “ten overstaan van de massa (οἱ πολλοί) en de mensen die onverstandig zijn”. Alkibiades huldigt kennelijk het standpunt dat de intellectuele elite een affaire van hem met Sokrates goed zou vinden, maar is zich bewust dat de massa zoiets sowieso af zou keuren.
- D6 εἰρωνικῶς:** vgl. 216E4: Sokrates stelt zich “bescheiden” op, meer dan je misschien op grond van Alkibiades’ complimenten zou verwachten. **εὐφρόδρα ἑαυτοῦ:** nadere toevoeging bij εἰρωνικῶς, en dus een adverbiale frase: “op een manier die heel erg ‘van hemzelf’ is”, d.w.z. “op een heel karakteristieke manier”. **εἰωθότως** (D7) zegt met andere woorden vrijwel hetzelfde (N.B. τε καὶ): “op z’n gebruikelijke wijze”.
- D7 τῷ ὄντι:** idiomatische uitdrukking: “werkelijk”.
- D8 οὐ φαῦλος:** “geen sukkel”: Sokrates bedoelt dat Alkibiades een hele goeie deal zou maken als hij inderdaad zozeer van een relatie met Sokrates zou profiteren. **εἴπερ ἀληθῆ τυγχάνει ὄντα:** “als/mits het inderdaad waar is”, εἴπερ impliceert dat Sokrates zijn twijfel heeft. (Nooit en te nimmer: “als het *toevallig* waar is”: het is de vraag *of* Sokrates de juiste man is om Alkibiades beter te maken, maar als, dan berust dat zeker niet op ‘toeval’!)
- E1 καὶ τις ἔστ’ ἐν ἐμοὶ δύναμις:** zet de ‘voorwaarde’ van D8 voort: “en (als) ik een vermogen in me heb...”.
- E2 ἀμήχανόν:** ἀμήχανος *ontzaglijk* (‘waar geen μηχανή tegen is’). **τοι:** de ‘aandachtvragende’ partikel: “je zou werkelijk/nota bene...”. **κάλλος τό schooheid. ὀρώης ἄν:** opt. pot. “je zou (in het geval dat je gelijk hebt) een ontzaglijke schoonheid ... ontwaren”. **καὶ ... πάμπλου διαφέρον:** sluit aan op ἀμήχανον, “en (eentje) die heel veel verschilt van...”. **τῆς παρὰ σοὶ εὐμορφίας:** εὐμορφία is specifiek, maar minder ‘verheven’ dan κάλλος: “het mooie uiterlijk waarover jij beschikt (dat ‘bij je is’)”.
- E3 εἰ δὴ:** δὴ suggereert dat dit, gezien Alkibiades’ woorden, *blijkbaar* inderdaad het geval moet zijn (maar Sokrates zelf ‘ziet’ die schoonheid niet).
- E4 κοινωσάσθαι:** κοινόομαι τινι *met iemand delen*. **ἀλλάξασθαι:** ἀλλάττεσθαι *ruilen* (τι ἀντί τινος).
- E5 οὐκ ὀλίγωι:** litotes, met dat. ‘mensurae’: “niet in geringe mate”, “heel veel”. **πλεονεκτεῖν:** πλεονεκτέω *meer hebben dan* + gen. **διανοῆι:** διανοέομαι *in gedachten hebben, van zins zijn*. De uitgang -ηι (niet -ει) is in het klassieke Attisch de reguliere uitgang voor de 2 sg. ind. praes. med. van de thematische werkwoorden. -ει is later ‘aangemaakt’ naar analogie van de 3 sg. ind. praes. act. om een onderscheid met de conjunctivus te realiseren.
- E6 ἀντὶ δόξης ἀλήθειαν καλῶν:** “in plaats van schijn een realiteit van mooie dingen” (δόξα en ἀλήθεια vaak gecontrasteerd: ‘schijn’ en ‘werkelijkheid’), d.w.z. “echte schoonheden in plaats van schijnbare”. **τῷ ὄντι:** zie D7. Hier geeft de frase aan dat het navolgende citaat ‘echt’ van toepassing is.
- 219A1 χρύσεια χαλκείων:** Een citaat uit Homerus (*Il.* 6.236), de passage over de ‘ongelijke’ wapenuitruil tussen Glaukon en Diomedes: “(Glaukon gaf) gouden (wapenen) voor bronzen”. **διαμειβεσθαι:** onderling *inwisselen, uitruilen*. **ἀλλ’:** breekt de bespiegeling over de mogelijke ongelijke ruil af (“als je gelijk hebt...”): “Maar genoeg hierover:...”
- A2 μακάριε:** Colloquiale aanspreekvorm (hoofdzakelijk komedie en Plato) die aangeeft dat de ander met een benijdenswaardige eigenschap ‘gezegend’ is, maar vaak met de ondertoon dat het om ‘zalige onnozelheid’ gaat. Dus eerder zoiets als “mijn lieve jongen” dan iets vlaks als “mijn beste” (wat je, toegegeven, vroeger wel enigszins neerbuigend kon gebruiken). **μὴ σε λανθάνω:** Bij λανθάνω staat degene die niet ‘doorzien’ wordt in de nom., degene die het niet door heeft in

- de acc., en het feit dat men niet doorheeft in een ptc., dus: “dat het je niet ontgaat dat ik...” **τοι**: zie 218E2.
- A3 τῆς διανοίας**: διάνοια ἢ (‘het denken’) *verstand, inzicht*. **ὀξύ**: adv. bij ὀξύς *scherp*.
- A4 τῆς ἀκμῆς λήγειν ἐπιχειρεῖν**: ἀκμή ἢ *hoogtepunt*. λήγω + gen. *ophouden met ...* (dingen die je kunt ‘controleren’), *over ...* (oncontroleerbare zaken) *heen raken*. Dus: “wanneer het ... over zijn hoogtepunt heen begint te raken”. **τούτων**: scl. een scherp inzicht en een afnemend gezichtsvermogen. **πόρρω** + gen.: *ver van...*
- A5 τὰ παρ’ ἐμοῦ**: “dat wat van mij afkomstig is”, d.w.z. “mijn inbreng”. **ταυτά ἐστιν**: “dat”, terugverwijzend naar Alkibiades’ eerdere woorden, dus: “wat ik heb gezegd”.
- A6 ὡς διανοοῦμαι**: “zoals ik het in gedachten heb”, d.w.z. “zoals ik het bedoel”. **οὕτω**: “zo, op die manier”, d.w.z. op de manier die Sokrates aangaf (A1-4).
- A7 βουλεύου**: βουλεύομαι (‘bij zichzelf te rade gaan’) *bedenken*.
- A8 τοῦτό γ’ εὖ λέγεις**: “Dat laatste heb je gelijk in”. (τοῦτό γε beperkend: voor Alkibiades’ eerdere woorden geldt Sokrates’ instemming niet. **ἐν ... τῶι ἐπιόντι χρόνωι**: “in de tijd die ‘opkomt’/‘nadert’ (ἔπειμι)”, d.w.z. “in de nabije toekomst”).
- B1 βουλευόμενοι**: blijkens de 1 pl. hier niet ‘bij zichzelf bedenken’, maar: “in onderling overleg”. **νῶιν**: dat. dualis: “ons beiden”
- B3 ἐγὼ μὲν δὴ**: δὴ geeft aan dat Alkibiades zijn reactie een vanzelfsprekend vindt. **καὶ ἀφίεις ὡς περ βέλη**: “en nadat ik (mijn woorden) had afgeschoten (ἀφίημι) als pijlen/projectielen”.
- B4 τετρώσθαι**: inf. pf. med. van τιτρώσκω ‘verwonden’, *raken*. Niet in de zin van ‘kwetsen’, maar: “ik dacht dat ik raak geschoten had.” **ἀναστάς γε**: (ἀνίσταμαι), nl. van mijn eigen bank. **οὐδ’ ἐπιτρέψας τούτῳι**: ἐπιτρέπω τινι (*iemand*) *toestaan, de kans geven*, dus: “zonder hem de kans te geven...”.
- B5 ἀμφιέας**: ptc. aor. van ἀμφιέννυμι + dubbele acc. *iem. toedekken met....*
- B6 καὶ γάρ**: “want bedenk daarbij:...”, “want let wel:...”. **τὸν τρίβωνα**: In tegenstelling tot Alkibiades’ sjeke ἱμάτιον, heeft Sokrates een eenvoudig ‘kloffie’ dat je af kunt dragen (τρίβω).
- B7 κατακλινεῖς**: κατακλίνομαι *gaan liggen*. **τῶ χεῖρε**: acc. dualis: “mijn armen” (ἡ χεῖρ is veelal meer dan de ‘hand’ alleen.)
- C1 δαιμονίωι ὡς ἀληθῶς**: ὡς ἀληθῶς geeft aan dat δαιμονίωι hier niet in de gebruikelijke overdrachtelijke/afgezwakte zin van het woord gebruikt is (‘merkwaardig’, ‘wonderlijk’), maar in de volle zin des woords (‘bovenmenselijk’). In de speech van Sokrates/Diotima was Eros zelf als δαίμων bestempeld, want (202A) πᾶν τὸ δαιμόνιον μεταξύ ἐστι θεοῦ τε καὶ θνητοῦ, “zit tussen god en sterveling in”.
- C2 οὐδὲ ταῦτα αὖ**: verwijst naar het eerdere 216A2. “en ook dit/hiervan *opnieuw* niet”.
- C3 περιεγένετο**: περιγίγνομαι *superieur zijn*, (+ gen.) *zich boven iets stellen*.
- C4 καταφρόνησεν**: καταφρονεῶ (‘naar beneden denken’) *neerzien op* + gen. **κατεγέλασεν**: καταγέλαω + gen. *uitlachen, bespotten*. **ῶρας**: 217A3.
- C5 ὕβρισεν**: ὕβριζω (*iem.*) *beledigen*. (Niet zozeer: ‘overmoedig zijn’, hoewel dat vaak, en volgens Alkibiades ook hier, wel de geestesgesteldheid is die maakt dat men anderen beledigt.) Bury wijst erop dat ὕβρις in liefdespoëzie een standaard-motief van ‘versmade’ liefde is. **περὶ ἐκεῖνο γε**: “als het dáárom gaat”, nl. om mijn schoonheid. **ὧ ἄνδρες δικασταί**: alsof het om een officiële aanklacht wegens ὕβρις (‘zinloze belediging’) gaat.
- C6 τῆς ... ὑπερηφανίας**: *arrogantie, hoogmoed*. (Dat is de geestesgesteldheid die typisch bij het plegen van ὕβρις hoort.)
- C7 ἴστε**: imp.: “weet wel”, “wees er zeker van”. **μὰ θεούς**: uit μὰ kun je afleiden dat de volgende ‘bezwering’ een ontkenning zal bevatten (anders is het νῆ θεούς). **οὐδὲν περιττότερον**: adverbiale frase bij καταδεδαρθηκώς, “helemaal niets méér”, d.w.z. ‘zonder dat er iets meer gebeurde’. **καταδεδαρθηκώς**: καταδαρθάνω *slapen*, dus: “na geslapen te hebben”.
- D1 ἢ εἰ**: “dan indien..”, sluit aan op οὐδὲν περιττότερον.
- D3 τὸ ... μετὰ τοῦτο**: acc. resp. “in het vervolg” (= dat wat later gebeurde). **τίνα ... διάνοιαν**: “wat voor gemoedstoestand”; διάνοια niet alleen van gedachten, maar ook van wat wij ‘emo-

- ties' noemen. **ἔχειν**: De inf. correspondeert met de ind. Π εἶχον in directe rede (want verwijst kennelijk naar het verleden): “wat voor gemoedstoestand ... denken jullie dat ik had?”
- ἡγούμενον μέν**: Hier begint een opsomming van de strijdige ‘overwegingen’ die Alkibiades door het hoofd gingen. (Het ptc. praes. dan vaak voor ‘subjectieve’ overwegingen, de aor. voor zakelijke observaties.)
- D4 ἀγάμενον**: ἀγαμαι *bewonderen*. **τὴν τούτου φύσιν**: eerder “des Mannes ganzem Wesen” (Hommel) dan “die geistige Naturanlage” (Rettig), dus iets als: “zijn karakter”.
- D5 cωφροσύνην καὶ ἀνδρείαν**: Sokrates’ gedrag tot nu toe is eerder een typisch geval van cωφροσύνη (‘control of desires’) dan van ἀνδρεία, maar net als in *La.* 191D-E wordt ‘standhouden tegen verlangens en begeerten’ als een vorm van dapperheid gepresenteerd. **ἐντετυχηκότα**: ptc. pf. act. van ἐντυγχάνω dat.: “omdat ik ... was tegengekomen”.
- D6 ποτ’ ἐντυχεῖν**: inf. aor. van ἐντυγχάνω: “(zoals ik niet verwacht had) ooit te *zullen* ontmoeten”: ‘dynamische’ infinitivus na οὐκ ἂν ὤμιην. Hier zie je waarom de aor. in de antieke grammatica ἀόριστος heette: de vorm lijkt qua tempus hier naar de toekomst te verwijzen (in feite echter gaat het, zonder tijdsreferentie, om een algemene verwachting: “zo iemand loop je niet daadwerkelijk tegen het lijf”). **εἰς** + acc. “met het oog op”, “als het gaat om...”. **φρόνησις**: “inzicht”, “verstand”. De term herneemt cωφροσύνην door speciaal naar het ‘cognitieve’ aspect daarvan (‘gezond/behouden verstand’) te verwijzen.
- D7 οὐθ’ ὅπως ... ὀργιζοίμην εἶχον**: οὐκ ἔχω ὅπως + con. ‘prospectivus’: “ik weet niet hoe ik zus of zo kan/moet doen”, d.w.z. “ik ben niet in staat om...”. Hier de verleden variant: “ik kon onmogelijk boos worden”. **οὖν**: geeft aan dat dit Alkibiades’ punt is als hij het over zijn strijdige emoties en overwegingen heeft: “ik kon *dan ook* onmogelijk boos worden”. **ἀποστερηθεῖην**: ἀποστερέομαι, *verstoken raken van, zichzelf beroven van*.
- D8 τῆς ... συνουσίας**: algemene term voor “de omgang”, “het contact”, (maar ook de term voor de omgang tussen leerling en leermeester, wat voor een filosoof als Sokrates niet irrelevant lijkt.) **ὅπῃ**: “langs welke weg” > “op welke manier”. **προσαγαγοίμην**: προάγωμαι *tot zich brengen, aan zich binden*.
- E1 ἠπόρουσιν**: εὐπορέω *goed weten hoe...*, het tegendeel van ἀπορέω. (Maar met voorafgaande ontkenning ontstaat natuurlijk een litotes.) Niet van ἀπορέω, dat levert ἠπόρουσιν op. **χρήμασί γε**: “voor geld”. Alkibiades overweegt kennelijk of hij van Sokrates zijn ἑταῖρος kan maken, zijn ‘gigolo/betaald vriendje’. Op de achtergrond speelt ongetwijfeld ook mee dat Sokrates ook voor zijn activiteiten als filosoof principieel geen geld aannam.
- E2 ἀτρωτος**: “onverwondbaar”, “onkwetsbaar” (τιτρώσκω). **πανταχῆ**: “overal, in alle opzichten”. **ἢ σιδήρωι ὁ Αἴας**: Aias was niet/amper kwetsbaar voor ijzer(en wapens) vanwege zijn vechtkunde, en speciaal vanwege zijn sterke schild (*S. Ai.* 576). In de *Il.* is hij het defensieve ‘bolwerk’ (πύργος) bij uitstek van de Grieken. **ὦι τε ὤμιην**: “maar datgene waarmee ik dacht...”: nl. τῆι ὦραι.
- E3 ἀλώσεσθαι**: fut. van ἀλίσκομαι *gepakt worden, zich laten pakken*: dus: “maar datgene waarvan ik dacht dat het het enige was waarmee hij zich zou laten pakken...”. Hier de inf. fut. na ὤμιην, omdat het hier *wel* om een specifieke verwachting t.a.v. de toekomst gaat: “zo zal ik hem krijgen”. **διεπεφύγει με**: ind. Π pf. (dus verleden tijd): “(op dat punt) was hij mij ontglipt”. **ἠπόρουσιν δῆ**: Volgens Alkibiades is zijn ‘radeloosheid’ iets dat zijn toehoorders zich inmiddels zullen kunnen voorstellen: “ik wist het dan ook niet meer”. **καταδεδουλωμένος**: καταδουλώω *onderwerpen, tot slaaf maken*. Alk. voelt zich in de ware zin des woords ‘verslaafd’ aan Sokrates. **τε**: knoopt deze zin aan ἠπόρουσιν. καὶ is hier vermeden, ongetwijfeld omdat in δῆ καὶ de partikel καὶ bijna altijd adverbiaal is gebruikt, zodat ἠπόρουσιν δῆ καὶ.. de verkeerde verwachting zou wekken.
- E5 περιῆια**: ind. Π van περιέιμι *rondgaan*: “liep ik (doelloos) rond”. **ταῦτά τε γάρ...**: τε bereidt hier de overgang (καὶ μετὰ ταῦτα...) naar het tweede deel van Alkibiades’ verhaal voor (de veldtocht in Poteidaia). Merk op dat door τε ... καὶ de twee ‘helften’ van het verhaal nauw verbonden worden: volgens Alkibiades belichten zij kennelijk twee kanten van een zaak, of vertel-

len zij ‘hetzelfde anders’. Uit γάρ kun je opmaken dat het vervolg het gebruik van de sterke uitdrukking καταδεδουλωμένος ... περιῆια (nog) duidelijker zal maken. Dat is dus kennelijk in ieder geval iets dat de twee delen gemeen hebben: in beide gevallen heeft S. hetzelfde effect op Alkibiades. **μοι ... προυγεγόνει**: ind. II pf. van προγίγνομαι: “dat was mij al overkomen”, “dat had ik reeds meegemaakt”.

E6 εἰς Ποτειδαίαν: Poteidaia was een bondgenoot/kolonie van Athene, in opstand gedurende de periode 435-430. De dramatische datum van het *Symposion* is 416, in het jaar van Agathon’s eerste overwinning. Alkibiades vertelt dus een verhaal van ‘heel lang geleden’. (*Charmides* – 153A, C – speelt vlak na dezelfde expeditie.)

E7 συνεσιτούμεν: συσσιτέω *samen eten*. Dit berust kennelijk op een keuze van de beide heren, en dus op vriendschap: Alkibiades en Sokrates behoorden tot verschillende φυλαί (‘districten’) en daarmee tot verschillende legerafdelingen (τάξεις, vgl. hiervoor Th. 6.98.4, 6.100.1, 8.92.4), maar waren kennelijk vrij om samen te eten. **τοῖς πόνοις**: πόνοι is de term bij uitstek voor ‘ontberingen’ die je in het leger lijdt.

E8 ἐμοῦ περιῆν: περίεμι + gen. *superieur zijn aan, overtreffen*. Weer de superioriteit van Sokrates (219C3).

ἀπολειφθέντες που: ἀπολείπομαι *afgesneden raken* (van het legerkamp). **που**: geeft aan dat dit is wat er op een veldtocht ‘allicht’ kan gebeuren: “allicht/ongetwijfeld omdat we afgesneden raakten”. **οἷα δὴ**: “zoals uiteraard (δὴ) (gebeurt)...”, d.w.z. “zoals je zo meemaakt...”.

220A1 ἀσιτεῖν: ἀσιτέω *vasten*. **οὐδὲν ἦσαν**: vgl. 216A3, 219A2. **ἐν τ’ αὖ ταῖς εὐωχίαις**: “en anderzijds (αὖ) bij feestmaaltijden (εὐωχία)...”

A2 ἀπολαύειν: *genieten*. **τά τ’ ἄλλα**: een idiomatische manier om een opvallend geval in te leiden: “sowieso (= wat betreft de rest) en ook.... Meestal tref je in zo’n geval καὶ δὴ καὶ gevolgd door een nominale frase, maar καὶ is hier tevens verbindingspartikel tussen de beide hoofdzinnen: “was hij sowieso in staat om te genieten, en...”. N.B. τά τ’ ἄλλα is acc. ‘respectus’, géén object bij ἀπολαύειν: datgene waarvan je geniet staat normaliter in de genitivus. **καὶ πίνειν**: πίνειν staat vooraan als topic van de zin, en fungeert dus uiteindelijk als acc. ‘respectus’ (net als τά τ’ ἄλλα) bij πάντας ἐκράτησε: “en in drinken ... was hij ons allemaal de baas”. (Daarvoor al als complement bij οὐκ ἐθέλων en ἀναγκασθεῖ.)

A3 οὐκ ἐθέλων: “zonder dat hij dat wilde”, sc. πίνειν. Sokrates ‘geeft er niet om’. **ὁπότε ἀναγκασθεῖ**: “telkens wanneer hij daartoe gedwongen werd”. Bij symposia was het gebruik dat men gelijke tred met elkaar moest houden met drinken, hetgeen neerkwam op flink doorhijzen. Het huidige symposion is bij uitzondering een feestje zónder dwang (zie inleiding en cf. 176A-E: de afspraak is πίνειν ὅσον ἂν ἕκαστος βούληται, ‘drinken zoveel als ieder zelf wil’). Gevolg is dat de reguliere gasten aanmerkelijk nuchterder zijn dan Alkibiades, die van een ander feestje is komen binnenvallen.

A4 ὁ πάντων θαυμαστότατον: “wat het allergekste is...”. **μεθύοντα**: Het ptc. bij een ww. van waarneming. μεθύω *dronken zijn*. **οὐδεὶς ... ἀνθρώπων**: wat informeel: “geen mens”, “helemaal niemand”.

A5 τούτου: sc. van Sokrates’ bestendigheid tegen drank. **καὶ αὐτίκα**: “ook zo dadelijk weer” (tijdens de rest van het feestje). **ὁ ἔλεγχος ἔσται**: Een ἔλεγχος is een ‘testresultaat’, dus niet alleen een ‘weerlegging’ (zoals in Sokratische conversaties meestal) maar eventueel ook een positief ‘bewijs’. Dus: “daarvan ... zullen we zo meteen wel weer het bewijs zien.”

A6 πρὸς δὲ αὖ: Nu een ander (αὖ) type daden van volharding: “en verder, met het oog op/als het gaat om...”. **τὰς ... καρτερήσεις**: “het (herhaald) volharden tegen/verdragen van...”.

A7 αὐτόθι: “ter plaatse”, sc. in Poteidaia. **θαυμάσια ἡργάζετο**: in het colloquiale taalgebruik is ἐργάζομαι + acc. niet meer dan (*iets*) *doen*, dus: “heeft hij wonderlijke dingen gedaan/laten zien”.

B1 ποτε: “eens” (bij een bepaalde gelegenheid). **πάγου**: πάγος ὁ *vorst*. **οἴου δεινοτάτου**: οἴου kwalificeert δεινοτάτου: “zoals het verschrikkelijkst is”, d.w.z. “heel erg verschrikkelijk”. **καὶ πάντων**: De gen. abs. wordt voortgezet.

- B2 ήφιεσμένων:** Na de bijzin εἴ τις ἐξίσι, '(steeds) wanneer iemand naar buiten ging', wordt hier de gen. abs. weer opgepakt. ήμφιεσμένων: ptc. pf. van ἀμφιεννυμαι *aantrekken*, dus: "met ... aan" (toestand).
- B3 θαύμαστα ... ὄσα:** "onwijs veel (kleren)". **δή:** 'dat kun je je voorstellen'. **ὑποδεδεμένων:** ὑποδέομαι *schoeisel onderbinden*. Dit bereidt erop voor dat Sokrates natuurlijk weer blootsvoets liep, zoals hij meestal deed. Overigens, speciaal voor Agathons feest is Sokrates vandaag (174A3) λελουμένον τε καὶ τὰς βλαύτας ὑποδεδεμένον, "piekfijn verzorgd en met sandalen aan". **ἐνειλιγμένων τούς πόδας:** ἐνέλιττομαι (*een deel van het eigen lichaam*) *inwikkelen*, dus: "met de voeten ingewikkeld ..."
- B4 πῖλος:** schol. πῖλος· ἰμάτιον ἐξ ἐρίου πιλῆσεως γινόμενον, εἰς ὑετῶν καὶ χειμῶνων ἄμυναν: "een πῖλος is een lap stof die gemaakt wordt door wol te vervilten, ter bescherming tegen regen en kou". **ἀρνακίδας:** ἀρνακίς *schapenvacht*. **ἐν τούτοις:** "onder die omstandigheden".
- B5 τοιοῦτον ὄνπερ:** ὄνπερ definiërend: "van dezelfde soort als...", "net zo een ... als".
- B6 ἀνυπόδητος:** *ongeschoeid*. In 203D, in de speech van Diotima/Sokrates wordt ook Eros zelve voorgesteld als een arme bedelaar, σκληρὸς καὶ ἀχμηρὸς καὶ ἀνυπόδητος καὶ ἄοικος, 'gehard, smerig, ongeschoeid, en dakloos'.
- B7 στρατιῶται:** στρατιώτης ὁ *soldaat*. **ὑπέβλεπον:** ὑποβλέπω 'stiekem (ὑπο-), d.w.z. met argwaan naar iemand kijken'.
- C1 ὥς:** "in de gedachte dat...", "alsof...". **καταφρονούντα:** cf. 216D8. **καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταῦτα:** "En zoveel ('dat', ταῦτα 1) dan hierover ('wat dat betreft', ταῦτα 2)", d.w.z. "Ok, genoeg hierover". Een overgangsformule. Het is verleidelijk om te vertalen "dat is dan weer dat", maar dat klinkt wat te geringschattend.
- C2** Een citaat uit *Od.* 4.242 ἀλλ' οἷον τόδ' ἔρεξε καὶ ἔτλη κάρτερος ἀνὴρ, "maar wat die sterke man daar verrichtte en durfde" (Helena over Odysseus). Hier οἷον δ' αὖ: "maar verder, wat...".
- C3 συννόησας:** συννοέω (*iets*) *bedenken*.
- C4 αὐτόθι:** "daar", "ter plaatse". **ἔωθεν:** 's *morgens vroeg*. **εἰστήκει σκοπῶν:** ind. II perf. van ἵσταμαι. σκοπέω niet alleen 'bekijken' maar ook 'beschouwen', 'overdenken'. Dus "bleef hij (het) staan overdenken". Een vergelijkbare 'denkpauze' nam Sokrates ook vlak voor aankomst bij Agathon thuis (174Dff.); daardoor miste hij het halve diner (175C). **οὐ προυχωρεῖ αὐτῶι:** προχωρέω *verder komen, opschieten*, dus: "het schoot niet op voor hem", d.w.z. "hij kwam niet verder".
- C5 οὐκ ἀνίει:** ἀνίημι *laten gaan, opgeven*. **μεσημβρία ἢ middag.**
- C6 ἄνθρωποι:** οἱ ἄνθρωποι, "de mensen", neerbuigender/informeler dan οἱ ἄνδρες. **ἄλλος ἄλλωι:** "de een tegen de ander", "men ... tot elkaar". Door ἄλλος ἄλλωι staat het navolgende werkwoord in het enkelvoud.
- C7 ἐξ ἑωθινοῦ:** "sinds vanmorgen vroeg". **ἔστηκε:** ind. I perf., de modus van de directe rede.
- C8 τελευτῶντες:** "aan het einde komend" (τελευτάω), d.w.z. "tenslotte". **τῶν Ἰώνων:** "The Athenians had a large allied contingent at Potidaea (Thuc. 1.61.4), and most of the allies were Ionian". (Dover.)
- D1 καὶ γάρ:** 219B6. **τότε γ':** "bij die gelegenheid" (γε!), anders dan tijdens de vorige episode, die in de winter speelde. **χαμεύνια:** schol. ταπεινὰ κλινίδια ("lage bedjes"), dus vermoedelijk een soort matjes. **ἔξενεγκάμενοι:** ptc. aor. bij ἐκφέρω. De aor. ἦνεγκα is gangbaar naast de vorm uit de stamtijdenlijst ἦνεγκον.
- D2 ἐν τῶι ψύχει:** "in de koelte" (τὸ ψῦχος). Blijkens ἅμα μὲν ... ἅμα δέ was het in deze omstandigheden ook gewoon prettig om in de buitenlucht te slapen.
- D3 εἰστήξοι:** opt. van het fut. bij het pf. ἔστηκε. De opt. fut. 'obliquus' correspondeert met een ind. fut. in directe rede: "of hij ... zou blijven staan". **ἔως dageraad.**
- D4 ἀνέσχεν:** ἀνέχω intr. *opkomen*.
- D5 εἰ δὲ βούλεσθε:** "als jullie (nog meer) willen (horen)", d.w.z. "en verder". **τοῦτο γάρ:** bedoeld is kennelijk het optreden van Sokrates ἐν ταῖς μάχαις.

- D6 δίκαιόν γε:** γε ‘beperkend’: “het is niet meer dan terecht”. Waar veel in Alkibiades’ speech tot nu toe half en half als een aanklacht klonk, volgt nu kennelijk een ‘pluspunt’ dat hij Sokrates ruiterslijk moet toegeven. **ἀποδοῦναι:** ἀποδίδωμι *teruggeven* (van iets dat men verschuldigd is). Hier lost Alkibiades met zijn verhaal over de gevechten kennelijk een ‘ereschuld’ is, dus zoiets als: “het is niet meer dan terecht dat ik hem op dat punt terugbetaal”. **ἡ μάχη:** “het (welbekende) gevecht”, sc. in 432, voorafgaand aan een volledige blokkade van Poteidaia. **ἐξ ἧς:** “waarna”.
- D7 τάρικτεῖα:** “de prijs voor dapperheid”, “m’n onderscheiding”.
- E1 οὐκ ἐθέλων:** “omdat hij niet bereid was om...”. **ἀπολιπεῖν:** ἀπολείπω *in de steek laten*. In 179A speculeert Phaidros erover dat een leger idealiter uit minnaars en beminden zou moeten bestaan, want geen minnaar zou bereid zijn om ἐγκαταλιπεῖν γε τὰ παιδικά, ‘zijn vriendje in de steek te laten’.
- E2 συνδιέσωσε:** συν-διασώζω “gezamenlijk/in een moeite door (συν-) er doorheen (δια-) slepen/redden”. **τὰ ὄπλα:** “important not only because of their monetary and artistic value, but because to return from battle (even wounded) without one’s equipment was to give rise to slanderous rumours that one had discarded it in order to run away faster”. (Dover.) Verlies van je wapenen is dus de ultieme schande. Aristophanes drijft bijvoorbeeld voortdurend de spot met Kleonymos, een bekende Athener die zoiets zou hebben gedaan en ῥίψας τις (*Nu.* 353), ‘schildwegwerper’ wordt genoemd. Dat zoiets ook een verlies aan mannelijkheid/ἀνδρεία inhoudt blijkt ook uit hetzelfde stuk, als Strepsiades in de grammaticales bij Sokrates volhoudt dat Kleonymos eigenlijk Κλεωνύμη zou moeten heten (*Nu.* 680).
- E3 ἐκέλευον ... τοὺς στρατηγούς:** gezien de heikele situatie waarschijnlijk zonder de precieze toedracht uit de doeken te doen (vgl. Alkibiades’ opmerking dat hij “in het krijt stond”: D5-6).
- E4 τοῦτό γε μοι οὔτε μέμψη:** “Dat (althans) zul je me niet (kunnen) verwijten”, sc. dat ik niet zou hebben geprobeerd de onterechte toekenning van de prijs te voorkomen. τοῦτο γε is ‘beperkend’: A. is zich kennelijk bewust dat zijn optreden in het algemeen niet prijzenswaardig was.
- E5 ἀλλὰ γάρ:** ἀλλὰ breekt Alkibiades’ argumenten van E2-4 af, en γάρ ‘motiveert’ de afbreking: “maar goed, maar hoe dit zij:...”. **τὸ ἐμὸν ἀξίωμα:** “mijn status/ standing”.
- E6 προθυμότερος ἐγένου:** πρόθυμος εἶναι *ergens ‘vóór’ zijn*: “was jij er nog meer vóór...”.
- E7 ἐμὲ λαβεῖν ἢ καυτόν:** ἢ καυτόν hangt, net als de gen. ‘comparationis’ τῶν στρατηγῶν, af van de comp. προθυμότερος. In het Ndl. gaat dat niet, en kun je iets zeggen als “dat ik ‘m kreeg in plaats van jijzelf”. **ἔτι τοίνυν:** “en verder, let op”.
- E8 ἀπὸ Δηλίου:** Delion is een plaats in Boiotië: in 424 leden de Atheners daar een pijnlijke nederlaag tegen de Thebanen. Dit is de slag waarin Laches (*La.* 181B) Sokrates met bewondering heeft gadeslagen.
- 221A 1 ἔτυχον ... παραγενόμενος:** “ik was daar ... aanwezig” (maar natuurlijk niet ‘toevallig’!).
- A2 ἀνεχώρει:** ἀναχωρέω *terugwijken*. **ἐσκεδασμένων ... τῶν ἀνθρώπων:** σκεδάννυμαι *zich verspreiden, uiteen raken*, “toen de manschappen al uiteen waren”: de slagorde is dus al geheel verstoord.
- A3 οὗτός τε ἄμα καὶ Λάχης:** Pikant, dit ἀνεχώρει als je aan de discussie in *La.* denkt. **περιτυγχάνω:** “ik ben in de buurt”.
- A4 παρακελεύομαι:** *aanmoedigen*. **αὐτοῖν:** dat. dualis.
- A5 ἀπολείπω:** cf. 220E1. **αὐτῷ:** dualis, “het tweetal”.
- A6 ἐν φόβῳ ἦ:** ἦ is 1e sg. ind. II van εἰμί. ἐν φόβῳ εἰμί: “in een situatie zijn die aanleiding geeft tot φόβος” dus niet: “ik was minder bang”, maar “ik had minder reden tot angst”.
- A6 πρῶτον μὲν:** A. gaat opsommen wat hij allemaal heeft geobserveerd.
- B1 τῷ ἔμφρων εἶναι:** “in het ἔμφρων zijn”, dus: “hoezeer hij Laches overtrof in koelbloedigheid”. ἔμφρων: “bij zinnen”, “bij zijn verstand”, in tegenstelling tot verschillende soorten μανία, inclusief – zoals hier – paniek. Ook deze ‘bezonnen’, ‘coole’ houding is een aspect van Sokrates’ σωφροσύνη.
- B2 τὸ δὲ καὶ τοῦτο:** “dat zijn, zoals je weet, jouw woorden”, d.w.z. “om jouw woorden te gebruiken”. Wijst vooruit naar het citaat βρενθυόμενος κτλ. **διαπορεύεσθαι** *voortstappen*.

- B3 βρενθυόμενος καὶ τῶφθαλμῶ παραβάλλων:** “plechtig voortstappend en naar alle kanten kijkend”. Een toespeling op Ar. *Nu.* 362 ὅτι βρενθύει τ’ ἐν ταῖσι ὁδοῖς καὶ τῶφθαλμῶ παραβάλλεις, “omdat je parmantig rondstapt en met je ogen alle kanten oprolt”.
- B4 ἡρέμα παρασκοπῶν:** “kalm om zich heen kijkend”. Deze woorden maken duidelijk hoe virtuoos de Aristophanes-adaptatie is: Wat bij Aristophanes pure karikatuur is, wordt hier een teken van kalmte en waakzaamheid.
- B5 δῆλος ὦν:** δῆλος εἰμί *duidelijk laten zien*. **πόρρωθεν:** “van verre”. **εἴ τις ἄφεται τούτου τοῦ ἀνδρός:** kennelijk vanuit het perspectief van mogelijke vijanden bekeken: “als je die man aanvalt...”.
- B6 ἐρρωμένως:** adv. bij het ptc. pf. med. van ῥώννυμαι *sterk zijn*, dus: “krachtig”, “geducht”. **ἀμυνεῖται:** fut. van ἀμύνομαι.
- B7 ἀπήιει:** ind. II praes. ἀπειμι (εἶμι): “daardoor kon hij ... ontkomen”. **ὁ ἐταῖρος:** “zijn kameeraad/wapenbroeder”, i.e. Laches. (De suggestie is pijnlijk.) De lezing ὁ ἐταῖρος is afkomstig uit een citaat bij Aelius Aristides II p. 72, en is duidelijk te verkiezen boven de lezing ὁ ἕτερος van de handschriften. Verwarring tussen de twee is heel goed mogelijk omdat het verschil in klank tussen ε en αι op een gegeven moment verdwijnt. **σχεδόν ... τι:** “in het algemeen”, “in de regel”. **τῶν οὕτω διακειμένων:** “mensen met zo’n houding”, cf. 215E6.
- B8 προτροπάδην:** adv. *halsoverkop*.
- C2 πολλά ... ἄλλα:** acc. ‘respectus’: “op veel andere punten”. **ἔχοι:** + inf. ἐπαινέσαι.
- C3 τῶν μὲν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων:** ἐπιτήδευμα *bezigheid, activiteit, gewoonte*: “als het gaat om zijn overige bezigheden”. De gen. is uiteindelijk bij het verbum *dicendi* (ἀν...) εἶποι te betrekken en te duiden in de zin van “(iets) ergens van/over zeggen”. Het gebruik van de gen. in vooropgeplaatste topic-constituenten in zinnen met een verbum *dicendi* is niet ongebruikelijk: de gen. geeft dan in bredere zin het thema aan waar we het over hebben (en is dan te duiden als: “we zitten in de algemene sfeer van ...”, bijna als een soort ‘partitivus’) en de navolgende clause preciseert wat men daarover precies zou moeten zeggen. In vertaling kun je dat amper weergeven, hier temeer niet omdat ook de voorzetselbepaling περὶ ἄλλου (“over een ander”) natuurlijk nauw bij (ἀν...) εἶποι te betrekken is.
- C4 μηδενὶ ἀνθρώπων:** cf. 220D7. Blijkens μηδενὶ is de gesubst. inf.-frase τὸ μηδενὶ ἀνθρώπων ὅμοιον εἶναι een *hypothetisch* geval, dat voor Sokrates kennelijk opgaat: “Maar als men aan geen mens gelijk is”. ὅμοιον εἶναι gaat kennelijk verder dan een paar bezigheden met anderen delen: het duidt kennelijk een meer fundamentele overeenkomst aan, die Sokrates met niemand anders vertoont.
- C5 τῶν παλαιῶν:** met de ‘ouden’ bedoelt Alkibiades blijkens het vervolg mythologische figuren. (De gen. is natuurlijk ‘partitivus’ in aansluiting op ἀνθρώπων.)
- C6 ἄξιον παντὸς θαύματος:** “verdient alle (denkbare) verwondering”. **ἀπεικάσειν ἂν τις:** ἀπεικάζω *vergelijken*: “(daarmee) zou men Brasidas kunnen vergelijken”.
- C7 Βρασίδαν:** Spartaans generaal, gesneuveld in de slag bij Amphipolis (422), dus in 416 strikt genomen niet, maar in ruimere zin duidelijk wél iemand τῶν νῦν ὄντων.
- C8 Ἀντήνορα:** Antenor ws de Trojaanse tegenhanger van Nestor (wijze raadsman).
- D1 κατὰ ταῦτ’:** “langs dezelfde lijnen”, “op dezelfde manier”. **οὕτως:** aanwijzend: “hij hier”.
- D2 τὴν ἀτοπίαν:** acc. resp., ἀτοπία ἢ *excentriciteit*. (ἀτοπον is wat je ‘op geen enkele plaats tegenkomt’). Dus: “maar zo exotisch als deze kerel hier is...”.
- D3 ἐγγύς:** “dichtbij”. **τῶν νῦν:** ‘partitivus’: “onder de mensen van nu”.
- D4 εἰ μὴ ἄρα εἰ:** “behalve wellicht (εἰ μὴ) dan kennelijk (ἄρα) als (εἰ) ... “. **οἷς λέγω:** “met datgene dat ik zojuist genoemd heb”: een verwijzing naar de vergelijking aan het begin, waar A. Sokrates met silenen en satyrs vergeleek.
- D5 μηδενί:** we zitten nog steeds in de sfeer van een aanname (‘behalve als wellicht...’). **αὐτὸν καὶ τοὺς λόγους:** vgl. D2: Er is tussen Sokrates en de Silenen en satyrs kennelijk inderdaad een verdergaande ὁμοιότης (‘wezensovereenkomst’).

- D6 καὶ γὰρ οὖν:** De vermelding van Sokrates' λόγοι brengt Alkibiades op een punt (οὖν) dat hij daarstraks vergeten is, maar dat hij nu wel degelijk erbij moet betrekken (καὶ γὰρ): Sokrates' woorden lijken evenzeer sterk op zo'n sileen-met-verrassing. **ἐν τοῖς πρώτοις:** "in mijn eerste woorden", d.w.z. "aan het begin".
- D8 τοῖς διοιγομένοις:** διοίγω *openen*. Het ptc. heeft modale lading: "die je open kunt maken".
- E2 τοιαῦτα:** "zulke", sc. πάνυ γελοῖα. **καὶ ὀνόματα καὶ ῥήματα:** ὄνομα is het gebruikelijke woord voor een 'naam' of '(naam)woord', ῥῆμα wordt gebruikt voor een 'uitspraak': een frase of, in de grammatica in strictere zin eventueel ook een predicat. Hier gaat het kennelijk om de woorden die Sokrates (in zijn voorbeelden in discussies) gebruikt en de uitspraken die hij in verband daarmee doet.
- E3 περιαιπέχονται:** περιαιπέχομαι *aanhebben*.
- E4 δорάν:** δорά ἢ *huid*. **ὄνους .. κανθηλίους:** κανθῆλιος *pakezel*. **λέγει:** "hij heeft het over...". Kallikles in *Gorgias* 490C heeft dezelfde klacht: ἀτεχνῶς γε αἰεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας καὶ μαγεῖρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύει, "je hebt het gewoon altijd over schoenmakers, wolkammers, koks en artsen; het houdt niet op". **χαλκέας:** χαλκεύς ὁ *smid*. **σκυτοτόμους:** σκυτοτόμος ὁ *leersnijder* (τέμνω), *schoenmaker*. **βυρσοδέψας:** βυρσοδέψης *leerlooier*.
- E5 διὰ τῶν αὐτῶν:** ὀνομάτων kennelijk: "door middel van dezelfde woorden". **τὰ αὐτά:** dit zit dan op het niveau van de ῥήματα: "dezelfde dingen".
- E6 ἀπειρος:** *onervaren*, d.w.z. "die hem niet kent". **ἀνόητος:** "onnozel".
- 222A1 διογομένους:** Het ptc. bij het ww. van waarneming ἰδών: **ἰδὼν ἄν τις:** blijkens ἄν zitten we in de 'potentiële' sfeer: "als je ze zou zien opengaan...". Strikt genomen verwacht je daarna een optativus, maar Alkibiades verandert straks van constructie: εὐρήσει.
- A2 ἐντός αὐτῶν γιγνόμενος:** ἐντός + gen. *binnenin*: dus: "als je tot hun binnenste zou doordringen". **νοῦν ἔχοντας:** νοῦν ἔχω "verstandig zijn", "zin hebben" (in de zin van: niet inhoudsloos zijn).
- A3 ἐνδον:** bep. bij νοῦν ἔχοντας: 'Van binnen' zijn Sokrates' woorden *niet* γελοῖοι. **μόνους:** predicatief bij νοῦν ἔχοντας: "als enige". **εὐρήσει:** De verandering van constructie (géén opt. pot. meer, maar ind. fut., cf. 222A2) lijkt hier gerechtvaardigd doordat Alkibiades hier stelliger over is: "Als je ze (eventueel) open zou zien gaan ... zul je (ongetwijfeld) vinden...". [Daarom lijkt correctie van ἰδὼν ἄν τις in ἰδὼν αὖ τις (Bekker) onnodig en ongewenst: "en verder, wanneer je ze ziet opengaan...".]
- A4 πλείστα ἀγάματα ἄρετῆς ... ἔχοντας:** Dit zet de beeldspraak van de silenen-beeldjes voort, die van binnen echte ἀγάματα (godenbeeldjes) bevatten.
- A5 τείνοντας:** τείνω van woorden: "betrekking hebben op". Sokrates' woorden 'slaan' wel degelijk ergens op. **προσῆκει:** προσῆκει μοι + inf. "het komt op mijn weg om...", "het past mij om...".
- A6 τῶι μέλλοντι ... ἔσεσθαι:** μέλλοντι ... ἔσεσθαι drukt het 'doel' uit waar σκοπεῖν een voorwaarde is: "degene die ... wil worden", "als je ... wilt worden".
- A8 συμμίξας:** συμμίγνυμι *erdoorheen mengen*. **ὑβρισευ:** cf. 219D5. **καὶ μέντοι:** Alkibiades spreekt een verwachting tegen die zijn publiek misschien ten onrechte heeft, dat zijn ervaring met Sok. een vrij uniek geval is: "en vergis je niet:...".
- B1 Χαριμίδην:** Een van de centrale figuren uit de dialoog *Charmides*. Charmides wordt daar geportretteerd als bijzonder mooi, en bijzonder σώφρων, hoewel hij Sokrates natuurlijk niet kan uitleggen wat σώφροσύνη is. Hoewel Sokrates het ook niet weet, beluit Charmides bij Sokrates in de buurt te blijven. In *Chrm.* 155D krijgt Sokrates per ongeluk een 'inkijkje' binnen Charmides' ἰμάτιον, maar hoewel flink van zijn stuk gebracht weet hij zich te beheersen. Net als Alkibiades is Charmides overigens in opspraak geraakt. In zijn geval gaat het om de oligarchie van de Dertig: Charmides deed mee met het bewind onder leiding van zijn oom Kritias, en sneuvelde in de burgeroorlog tegen de democraten. De associatie van Sokrates met figuren als Alkibiades en Charmides (en in het laatste geval zeker ook de connectie van Plato zelf:

Charmides was zijn oom, en Kritias zijn oud-oom) is dus voor de auteur Plato een heikel punt, waarop hij iets heeft uit te leggen.

B2 Εὐθύδημον: “Euthydemus was also beautiful, as is clear from Xen. *Mem.* 1.2.29, 4.2.1 (the sophist after whom the dialogue *Euthydemus* is named is another person).” (Dover).

B3 ἔξαπατῶν: ἔξαπατάω *volkomen misleiden*. ὡς ἔραστής: “als een ἔραστής”, “alsof hij hun ἔραστής was. παιδικὰ ... αὐτὸς καθίσταται: καθίσταμαι *zich opstellen, zich positioneren*. “wordt hij ... zelf (hun) παιδικὰ”.

B4 ἃ δὴ καὶ σοὶ λέγω: δὴ laat blijken dat Alkibiades’ waarschuwing aan Agathon een voor de hand liggende is: Agathon is jong, en voordat Alkibiades aan zijn speech begon, was er een hoop gedoe over wie er naast Agathon mocht liggen, Sokrates of Alkibiades.

B5 μὴ ἔξαπατᾶσθαι: Blijkens μὴ zitten we in de modale sfeer: in directe rede zou je een imperativus hebben: “laat je niet om de tuin leiden”.

B6 γνόντα: “*leer van τῶν ἡμετέρων παθημάτων.*” εὐλαβηθῆναι: εὐλαβέομαι *op zijn hoede zijn*. κατὰ τὴν παροιμίαν: Een dergelijke uitdrukking komt al voor in *Il.* 17.32 ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, “en wat eenmaal gedaan is, begrijpt (zelfs) een sukkel”. D.w.z. wie niet zo slim is, leert pas van de bittere consequenties: “door schade en schande wordt men wijs”.

B7 πάθοντα γνῶναι: “door ondervinding leren”.